

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

циклу професійної підготовки (варіативна частина)

Педагогічна психологія

Для підготовки фахівців
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності: 053 Психологія (2 курс)
за освітньо-професійної програмою:
Психологія

Методичні рекомендації до навчальної дисципліни “Педагогічна психологія” для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності: 053 Психологія складена для реалізації освітньо-професійної програми: Психологія (2 курс).

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

старший викладач кафедри практичної психології та психотерапії

Л.М. Фальковська,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії **Н.О.Никончук**

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри практичної психології та психотерапії

“06 червня 2017 року, протокол №9.

Схвалено методичною комісією соціально-психологічного факультету

“12” червня 2017 року, протокол №9.

ВСТУП

Програму дисципліни варіативної частини (дисципліни самостійного вибору університету) «Педагогічна психологія» складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою бакалавра з галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія. Вона відповідає загальним, фаховим компетентностям та програмним результатам навчання, визначених освітньо-професійною програмою.

Предметом вивчення «Педагогічної психології» є факти, механізми та закономірності засвоєння соціокультурного досвіду та зумовлені цим процесом зміни в інтелектуальному та особистісному розвитку школяра.

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Педагогічна психологія» пов'язаний з курсами «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова психологія».

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета: ознайомити майбутніх психологів з сучасними концепціями навчання та формування особистості, практикою конструювання навчально-виховних ситуацій.

Основні завданнями курсу:

- оволодіння студентами категоріально-термінологічним апаратом педагогічної психології;
- формування знань структури та функцій психолого-педагогічних процесів;
- ознайомлення із розумінням змісту феноменів психічної діяльності у межах різних психолого-педагогічних підходів.

Структура курсу «Педагогічна психологія»

Модуль 1. Педагогічна психологія як наука. Психологія педагогічної діяльності.

- Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади педагогічної психології як науки.
- Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічний аналіз педагогічної діяльності, особистості вчителя та педагогічного колективу.

Модуль 2. Психологія навчання, учіння та навчальної діяльності.

- Змістовий модуль 3. Психологія наuczіння та навчання.
- Змістовий модуль 4. Психологія учіння та навчальної діяльності.

Модуль 3. Психологія виховання та самовиховання.

- Змістовий модуль 5. Психологія виховання.
- Змістовий модуль 6. Психологія самовиховання.

Модуль 4. Соціальна педагогічна психологія.

- Змістовий модуль 7. Соціально-психологічні проблеми колективу школярів.
- Змістовий модуль 8. Педагогічна соціальна перцепція та взаємодія вчителя з учнями.

Модуль 5. Освітнє середовище та розвиток особистості.

- Змістовий модуль 9. Вплив освітнього середовища на розвиток особистості.
- Змістовий модуль 10. Проблема побудови розвивального освітнього середовища.

Форми роботи. Навчальний процес включає в себе різноманітні форми та види роботи:

- будується на основі лекційних, практичних та лабораторних занять;
- включає індивідуальну, групову та фронтальну роботу;
- робота під керівництвом викладачів та самостійне опрацювання матеріалу;
- науково-дослідну та практичну роботу з попереднім плануванням та наступним контролем виконаних завдань.

Методи роботи. У роботі зі студентами використовуються такі основні методи:

- лекція, розповідь, пояснення, навчальна дискусія;
- аналіз літератури; конспектування першоджерел; ведення психологічного словника;
- планування і проведення емпіричного дослідження;
- обробка результатів власних психологічних досліджень;
- підготовка звітів, виступів та безпосередні виступи за результатами власної дослідницької роботи;
- підготовка рефератів, тематичні виступи (за бажанням студента).

Засоби роботи. При освоєнні курсу студенти користуються такими основними засобами роботи:

- підручниками, посібниками, періодичними виданнями, словниками;
- методичними рекомендаціями до навчальної дисципліни;
- інформацією з мережі Internet.

Комп'ютерне забезпечення. При підготовці до занять практичного та лабораторного курсу студенти користуються комп'ютерами для таких видів роботи:

- отримання інформації з мережі Internet;
- оформлення звітів;
- проведення емпіричного дослідження;
- обробки даних емпіричних досліджень.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач (відповідно до ОП)

Загальні компетентності (ЗК)

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- Уміння організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
- Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики

Програмні результати навчання (ПРН відповідно до ОП)

- Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій
- Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 години, 5 кредитів ЄКТС.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Дисципліна варіативної частини (самостійного вибору університету)	
Кількість модулів - 5	Спеціальність 053 «Психологія»	Рік підготовки	
Змістових модулів - 10		2 - й	2 - й
		Семестр	
		IV	IV
Загальна кількість годин – 150		Лекції:	
		18 год.	6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3; самостійної роботи студента – 5,7	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр Освітня кваліфікація: бакалавр з психології	Практичні:	
		22год.	6 год.
		Лабораторні:	
		12 год.	-
		Самостійна робота:	
		90 год.	130 год.
		Індивідуальні завдання:	
		8 год.	8 год.
		Вид контролю:	
		Залік	Залік

* Виконання ІНДЗ (ПОЗ) здійснюється за рахунок годин на самостійне опрацювання

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 35 % : 65 %

для заочної форми навчання – 7 % : 93%

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин											
		Денна форма						Заочна форма					
		Всього годин	У тому числі					Всього годин	У тому числі				
			лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Модуль 1. ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ													
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади педагогічної психології як науки													
Тема 1. Предмет, становлення, структура та методи педагогічної психології		2	2					2	2				
• Методологічні та теоретичні засади педагогічної психології		4		2			2	4				4	
• Методи дослідження спілкування школярів	етап первинного аналізу проблеми	3			2		1	3				3	
	планово підготовчий етап	3			2		1	3				3	
	етап практичної роботи та звітно-підсумковий етап	3			2		1	3				3	
• ІНДЗ (ПОЗ)		3				3		3				3	
Разом за змістовим модулем 1		18	2	2	6	3	5	18	2			3	
Змістовий модуль 2. Психолого-педагогічний аналіз педагогічної діяльності, особистості вчителя та педагогічного колективу													
Тема 2. Психологія педагогічної діяльності, особистості вчителя та педагогічного колективу		2	2					2				2	
• Психологічний аналіз педагогічної діяльності		4		2			2	4		2		2	
• Психологія суб'єкта педагогічної діяльності та педагогічного колективу		4		2			2	4				4	
• Бар'єри спілкування (ТСО)		2					2	2				2	
Разом за змістовим модулем 2		12	2	4			6	12		2		10	
Разом за модулем 1		30	4	6	6	3	11	30	2	2		3	

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього годин	У тому числі					Всього годин	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Модуль 2. ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ												
Змістовий модуль 3. Психологія навчіння та навчання												
Тема 3. Психологічні засади формування індивідуального досвіду людини	6	2				2	6				6	
• Психологічна характеристика навчання	4		2			3	4		2		2	
• Психолого-педагогічні основи профілактики та подолання шкільної неуспішності	4		2			3	4				4	
Тема 4. Історичні методи та форми організації навчання (ТСО)	4					4	4				4	
Разом за змістовим модулем 3	18	2	4			12	18		2		16	
Змістовий модуль 4. Психологія учіння та навчальної діяльності												
Тема 5. Психологічна характеристика навчальної діяльності та самоосвіти	4	2				2	4				4	
• Психологічна характеристика учіння та навчальної діяльності	4		2			2	4				4	
• Навчання та учіння в контексті вікового розвитку особистості	4		2			2	4				4	
Разом за змістовим модулем 4	12	2	4			6	12				12	
Разом за модулем 2	30	4	8			18	30		2		28	
Модуль 3. ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ТА САМОВИХОВАННЯ												
Змістовий модуль 5. Психологія виховання												
Тема 6. Психологічні засади виховання	4	2				2	4				4	
• Психологічний зміст виховання	7		2			5	7		2		5	
• Психологічні питання перевиховання та психокорекції	7		2			5	7				7	
Разом за змістовим модулем 5	18	2	4			12	18		2		16	
Змістовий модуль 6. Психологія самовиховання												
Тема 7. Самовиховання: ресурси розвитку особистості	6	2				4	6				6	
• Психологічні проблеми виховання довільності особистості (ТСО)	6					6	6				6	
Разом за змістовим модулем 6	12	2				10	12				12	
Разом за модулем 3	30	4	4			22	30		2		28	

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин											
		Денна форма						Заочна форма					
		Всього годин	У тому числі					Всього годин	У тому числі				
			лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Модуль 4. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ													
Змістовий модуль 7. Соціально-психологічні проблеми колективу школярів													
Тема 8. Взаємостосунки в учнівському колективі		4	2				2	4				4	
• Методи дослідження психофізіологічних, психологічних та соціально-психологічних особливостей сучасного школяра	етап первинного аналізу проблеми	5			2		3	5				5	
	планово-підготовчий етап	4			2		2	4				4	
	етап практичної роботи та звітно-підсумковий етап	4			2		2	4				4	
• ІНДЗ (ПОЗ)		5				5		5				5	
Разом за змістовим модулем 7		22	2		6	5	9	22				5	
Змістовий модуль 8. Педагогічна соціальна перцепція та взаємодія вчителя з учнями													
Тема 9. Взаємостосунки вчителя та школярів		4	2				2	4	2			2	
• Педагогічне спілкування (ТСО)		4					4	4				4	
Разом за змістовим модулем 8		8	2				6	8	2			6	
Разом за модулем 4		30	4		6	5	15	30	2			5	
Модуль 5. ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ													
Змістовий модуль 9. Вплив освітнього середовища на розвиток особистості													
Тема 10. Проблема освітнього середовища у психологічній науці		5	2				3	5	2			3	
• Референтні відносини і розвиток здібностей та обдарованості в освітньому середовищі		11		2			9	11				11	
Разом за змістовим модулем 9		16	2	2			12	16	2			13	
Змістовий модуль 10. Проблема побудови розвивального освітнього середовища													
Тема 11. Прикладні питання побудови розвивального освітнього середовища для дітей і молоді		7		2			5	7				7	
• Проблема підготовки педагогів до роботи з обдарованими дітьми та молоддю (ТСО)		7					7	7				7	
Разом за змістовим модулем 10		14		2			12	14				14	
Разом за модулем 5		30	2	4			24	30	2			28	
Усього за змістовими модулями		150	18	22	12	8	98	150	6	6		8	
Усього годин		150	18	22	12	8	98	150	6	6		8	

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- виконання практичних завдань до лабораторних занять;
- конспектування першоджерел;
- підготовка рефератів;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки.

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
- Прочитайте ці розділи.
- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.
- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки.

- Прочитайте запропоноване першоджерело.
- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Складіть план (простий або складний).
- Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.
- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо.
- Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату.

Алгоритм підготовки.

- Ознайомтеся з вимогами до реферату.
- Підберіть літературу, у якій розкривається тема реферату. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Складіть план реферату.
- Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.
- Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату.
- Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми.
- Оформіть реферат відповідно до вимог.
- На основі реферату підготуйте усну доповідь на практичне заняття.

Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та заліку має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР або екзамену.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- Визначте рівень знань з кожного питання.
- Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

Примітка: якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача. Час проведення консультацій зазначений у Графіку проведення консультацій (кафедра соціальної та практичної психології).

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ЗА ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ

1. Кожне лабораторне заняття закінчується здачею певних етапів дослідження у відповідному форматі викладачеві.
2. Звіт за лабораторне заняття включає:
  - Матеріали дослідження обов'язково з етапом самоаналізу у відповідному форматі наприкінці кожного лабораторного заняття.
  - По завершенню усіх лабораторних занять до звіту додається план заходів для саморозвитку з термінами та критеріями самоконтролю із зазначенням тих дій, операції, які б хотілося удосконалити та особистісних якостей, які б хотілося розвинути. Слід вибрати та максимально конкретизувати три з них.

Вимоги до оформлення звіту за результатами ПОЗ

- Звіт друкується на стандартних аркушах паперу формату А-4.
- Звіт складає 6-10 сторінок.
- Звіт повинен мати такі складові:
  - а) титульну сторінку;
  - в) матеріали, підготовлені відповідно до алгоритму роботи над професійно-орієнтованим завданням (етапи I-IV);
  - г) самоаналіз проведеної роботи (самооцінювання, підсумкову рефлексію позитивних моментів, план саморозвитку) (етап V).
- Шрифт - Times New Roman; кегель – 14 одиниць; поля – 2 см з усіх боків, абзац – 1,25 см, міжстрічковий абзац – 1,0.
- За бажанням студенти можуть додатково представити результати дослідження у презентації, створеній у Power Point.

Зразок оформлення титульної сторінки звіту

<p style="text-align: center;">ЗВІТ за результатами лабораторних занять № 1-3 з курсу „Педагогічна психологія” студентки 23 групи денної форми навчання соціально-психологічного факультету ПОНОМАРЕНКО ОКСАНИ ВОЛОДИМИРІВНИ</p>

**Модуль 1. ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА.
ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин											
		Денна форма						Заочна форма					
		Всього годин	У тому числі					Всього годин	У тому числі				
			лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Змістовий модуль 1.													
Теоретико-методологічні засади педагогічної психології як науки													
Тема 1. Предмет, становлення, структура та методи педагогічної психології		2	2					2	2				
• Методологічні та теоретичні засади педагогічної психології		4		2			2	4					4
• Методи дослідження спілкування школярів	етап первинного аналізу проблеми	3			2		1	3					3
	планово підготовчий етап	3			2		1	3					3
	етап практичної роботи та звітно-підсумковий етап	3			2		1	3					3
• ІНДЗ (ПОЗ)		3				3		3				3	
Разом за змістовим модулем 1		18	2	2	6	3	5	18	2			3	13
Змістовий модуль 2.													
Психолого-педагогічний аналіз педагогічної діяльності, особистості вчителя та педагогічного колективу													
Тема 2. Психологія педагогічної діяльності, особистості вчителя та педагогічного колективу		2	2					2					2
• Психологічний аналіз педагогічної діяльності		4		2			2	4		2			2
• Психологія суб'єкта педагогічної діяльності та педагогічного колективу		4		2			2	4					4
• Бар'єри спілкування (ТСО)		2					2	2					2
Разом за змістовим модулем 2		12	2	4			6	12		2			10
Разом за модулем 1		30	4	6	6	3	11	30	2	2		3	23

УМОВИ ОТРИМАННЯ ОЦІНКИ ЗА МОДУЛЬ 1.

Оцінка за Модуль 1. виставляється на основі оцінок, які студенти отримали на заняттях.

Кількість оцінюваних занять у модулі: 6 (3 практичні та 3 лабораторні заняття).

Мінімальна кількість обов'язкових оцінок – 6 (із 10 можливих):

- 1 оцінка із 3 можливих за усні відповіді на практичних заняттях;
- 1 оцінка із 3 можливих за тести або самостійну роботу на практичних заняттях;
- 3 оцінки із 3 можливих за результатами роботи на лабораторних заняттях (ПОЗ);
- 1 оцінка за складання теми, що виноситься на самостійне опрацювання.

Обов'язкові види робіт:

- опрацювати теоретичні питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- законспектувати статті;
- виконати професійно-орієнтоване завдання (ІНДЗ);
- пройти перевірку рівня засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання, на індивідуальній консультації у викладача.

Види робіт на вибір:

- реферат (готують декілька студентів з академічної групи за бажанням).

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ПРЕДМЕТ, СТАНОВЛЕННЯ, СТРУКТУРА ТА МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Мета: ознайомити студентів з предметом, історією, структурою сучасної педагогічної психології

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння здійснювати порівняльний аналіз та узагальнювати теоретичний матеріал.

1. Предмет і структура педагогічної психології.
2. Основні проблеми та завдання сучасної педагогічної психології.
3. Структура сучасної педагогічної психології
4. Взаємозв'язок педагогічної психології з іншими науками
5. Етапи становлення педагогічної психології як науки.

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
2. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навчальний посібник / М. В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007 – 424 с. – (Альма-матер)
3. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168 с.

Додаткова література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 318 – 347.
2. Демоз Ллойд. Психоистория. — Ростов-на-Дону: «Феникс», 2000. — 512 с.
3. Мид М.. Культура и мир детства. М.: «Наука», 1988.— 429 с.
4. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.5-12.
5. Педагогічна психологія: Навч. посібник/ За ред. Л.Н. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. – К.: Вища шк., 1991. – С. 9 – 20.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>

Контрольні питання і завдання

1. Що таке «соціалізація»?
2. Дайте характеристику присвоєння досвіду дітьми в межах постфігуративної, кофігуративної та префігуративної культур (за М.Мід).
3. Як розглядали раніше і бачать сьогодні предмет педагогічної психології вітчизняні автори?
4. Яка структура педагогічної психології?
5. Які завдання стоять перед педагогічною психологією сьогодні?
6. Дайте стислу характеристику основних етапів становлення педагогічної психології як науки.
7. З якими науками пов'язана педагогічна психологія?
8. Які основні категорії педагогічної психології?

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

Мета: ознайомити студентів з психологічними особливостями педагогічної діяльності, особистості вчителя та педагогічного колективу.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення, формувати уміння здійснювати теоретико-прикладний аналіз складових ефективності педагогічної діяльності, професійного становлення особистості та оптимального рівня функціонування педагогічного колективу.

1. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
2. Функції та протиріччя педагогічної діяльності.
3. Психологія педагогічного спілкування.
4. Особливості педагогічного колективу.
5. Професійний розвиток та деформації особистості педагога.
6. Стиль педагогічної діяльності.

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
2. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навчальний посібник / М. В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007 – 424 с. – (Альма-матер)
3. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168 с.

Додаткова література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 318 – 347.
2. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.5-12.
3. Педагогічна психологія: Навч. посібник/ За ред. Л.Н. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. – К.: Вища шк., 1991. – С. 9 – 20.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>

Контрольні питання і завдання

1. Опишіть предмет та зміст педагогічної діяльності.
2. Опишіть види педагогічної діяльності та рівні продуктивності діяльності вчителя.
3. Яка структура педагогічної діяльності?
4. Які функції педагогічної діяльності Вам відомі?
5. Які особистісні якості вчителя сприяють та заважають педагогічній діяльності?
6. Які протиріччя педагогічної діяльності виокремлюють дослідники?
7. Що таке «професійне вигорання»?
8. Опишіть основні професійні деформації особистості педагога.
9. Які труднощі мають місце у процесі адаптації вчителя до умов педагогічної діяльності?
10. Які особистісні якості допомагають та заважають вчителю адаптуватися до педагогічного колективу.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Мета: розширити та поглибити знання студентів про предмет і структуру педагогічної психології, методи вивчення особистості; ознайомити з особливостями досліджень в галузі педагогічної психології.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення, удосконалювати вміння узагальнювати теоретичний матеріал, розширювати психологічний кругозір.

1. Предмет педагогічної психології.
2. Структура педагогічної психології.
3. Методологічні принципи педагогічної психології.
4. Основні категорії педагогічної психології.
5. Методи сучасної педагогічної психології.
  - методи вивчення психолого-педагогічних явищ (за Б.Г.Ананьєвим);
  - методи активного психолого-педагогічного впливу (за Ю.М.Ємельяновим та ін.)
6. Формуючий експеримент як один із основних методів психолого-педагогічних досліджень

Основні поняття

педагогічна психологія, навчальний інтерес, суб'єкт навчального процесу, об'єкт навчання, інтеріоризація, екстеріоризація, зона найближчого (потенційного) розвитку, методологія загальна, методологія часткова (спеціальна), методи збору психолого-педагогічних даних, методи активного соціально-психологічного навчання, дискусійні методи, ігрові методи, тренінг сенситивності, знання (предметна, логічна та психологічна складові знань), параметри знань (за Айсмонтас Б.Б.: повнота, оперативність, глибина, гнучкість, конкретність та узагальненість, згорнутість та розгорнутість, систематичність, усвідомленість), рівні засвоєння учбової інформації (за Безпалько В.П.: розуміння, узнавання, відтворення, застосування, творчість) уміння, навички, осмислення навички, набуття навички, автоматизація навички, засвоєння учбового матеріалу, учіння, навчальна діяльність

Законспектувати 1 статтю на вибір	▪ <i>Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под ред. В.В. Давыдова. - М.: Педагогика-Пресс, 1996. - С. 10-19.</i>
	▪ <i>Занков Л.В. Избранные педагогические труды.- М.: Педагогика, 1990.- С.61-66.</i>
Реферат	▪ <i>Внесок К.Д.Ушинського в психолого-педагогічну думку сучасності</i>
	▪ <i>Педологічна теорія та практика в роботах вітчизняних та зарубіжних психологів на зламі XIX - XX століття</i>

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	1 година
▪ опрацювати основні поняття	0,5 години
▪ законспектувати 1 статтю на вибір	0,5 години
▪ підготувати реферат	за рахунок годин на теоретичні питання

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання або реферат	1 оцінка
▪ тест	1 оцінка

Література

Основна література

1. Битянова М.Р. Соціальна психологія: наука, практика и образ мыслей. Учебное пособие / М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 576 с. (Серия „Кафедра психологии”). С. 46-52. (Див. Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднічук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 318 – 347.
3. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.

Додаткова література

1. Педагогічна психологія: Навч. посібник/ За ред. Л.Н. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. – К.: Вища шк., 1991. – С. 9 – 20.
2. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. (С.5-12.)

Інтернет-ресурси

1. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)
2. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Опишіть об'єкт і предмет педагогічної психології.
2. Опишіть структуру педагогічної психології.
3. Дайте стислу характеристику методологічних принципів педагогічної психології.
4. Яку класифікацію методів запропонував Б.Г.Ананьєв?

5. Опишіть групу організаційних методів за Б.Г.Ананьєвим.
6. Охарактеризуйте групу емпіричних методів за Б.Г.Ананьєвим.
7. Зробіть огляд методів аналізу даних за Б.Г.Ананьєвим.
8. Опишіть групу інтерпретаційних методів за Б.Г.Ананьєвим.
9. Дайте стислу характеристику методів активного психолого-педагогічного впливу за Ю.М.Ємельяновим.
10. Які особливості має метод формувального експерименту?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: розширити та поглибити знання студентів про психологічні особливості педагогічної діяльності та особистості вчителя.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення, формувати уміння здійснювати теоретико-прикладний аналіз складових ефективності педагогічної діяльності, професійного становлення педагога.

1. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
  - Сутність та структура педагогічної діяльності.
  - Специфіка педагогічної діяльності.
  - Функції та протиріччя педагогічної діяльності.
  - Рівні продуктивності педагогічної діяльності.
2. Сутність та структура педагогічних здібностей.
3. Професійно важливі риси вчителя. Професійний розвиток та деформації особистості педагога.
4. Стиль педагогічної діяльності.

Основні поняття	<i>педагогічна діяльність, педагогічні здібності (дидактичні, експресивні, перцептивні, організаторські, сугестивні та академічні здібності), головні та додаткові вимоги до особистості вчителя, стилі педагогічного керівництва, індивідуальний стиль педагогічної діяльності, функції педагогічної діяльності (за Щербаковим А.І.), структура педагогічної діяльності, стиль діяльності та тип співробітництва педагога, професійний розвиток, професійні деформації педагога, типи особистісних та діяльнісних деформацій педагогів (загальнопедагогічні, типологічні, специфічні та індивідуальні)</i>
------------------------	---

Реферат	▪ <i>Поняття індивідуального стилю педагогічної діяльності в сучасній психолого-педагогічній літературі.</i>
----------------	--

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	1,5 години
▪ опрацювати основні поняття	0,5 години
▪ підготувати реферат (за бажанням)	за рахунок частини годин на теоретичні питання

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання або реферат	1 оцінка
▪ тест	1 оцінка

Література

Основна література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 318 – 347.
2. Логвинов И.Н., Сарычев С.В., Силаков А.С. Педагогическая психология в схемах и комментариях: Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2005. – 221 с.:ил.
3. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.72-97.
4. Реан А.А., Бордовская Н.В., Розум С.И. Психология и педагогика. СПб.: Питер, 2005. – 432 с.: - (Серия «Учебное пособие»).

Додаткова література

1. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2000. – 100 с.
2. Педагогічна психологія /За ред. Л.М. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. – К.: Вища школа, 1991. – С.116 – 148.
3. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.

Інтернет-ресурси

1. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)
2. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Які особливості має педагогічна діяльність? Чим вона відрізняється від інших діяльностей?
2. Опишіть структуру педагогічної діяльності.
3. Які функції має педагогічна діяльність?
4. Які протиріччя в педагогічній діяльності виокремлюють дослідники?
5. Опишіть рівні продуктивності педагога.
6. Опишіть структуру педагогічних здібностей. Охарактеризуйте кожен із підвидів педагогічних здібностей.
7. Які особистісні характеристики вчителя впливають на успішність виконання професійної діяльності?
8. У чому полягає професійний розвиток вчителя?
9. Яких професійних деформацій може зазнати вчитель?
10. Дайте стислу характеристику стилів педагогічної діяльності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

ПСИХОЛОГІЯ СУБ'ЄКТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ

Мета: розширити та поглибити знання студентів про психологічні особливості педагогічної діяльності, особистості вчителя та педагогічного колективу.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення, формувати уміння здійснювати теоретико-прикладний аналіз складових ефективності педагогічної діяльності, професійного становлення особистості та оптимального рівня функціонування педагогічного колективу.

1. Професійна Я-концепція вчителя.
  - Педагогічна спрямованість: поняття, структура.
  - Мотивація та продуктивність педагогічної діяльності.
2. Особливості педагогічного колективу.
  - Структура та функції педагогічного колективу.
  - Особистісні якості, які сприяють входженню у колектив.
  - Адаптація вчителя до педагогічної діяльності та педагогічного колективу.

Основні поняття	<i>функції учителя, педагогічний колектив, критерії успішності діяльності педагогічного колективу, умови встановлення сприятливої психологічної атмосфери, психологічний клімат у педагогічному колективі, чинники ефективності уроку(психологічні основи аналізу уроку), основні функції та напрямки роботи психологічної служби у школі, фасилітація та інгібіція у вільності педагога, професійно значимі риси та типологія учителів (за Юсуповим І.М.)</i>
------------------------	--

Реферат	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Особливості професіограми сучасного вчителя</i>
----------------	--

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	1 година
▪ опрацювати основні поняття	1 година
▪ підготувати реферат (за бажанням)	за рахунок частини годин на теоретичні питання

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання або реферат	1 оцінка
▪ тест	1 оцінка

Література

Основна література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднічук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 318 – 347.
2. Логвинов И.Н., Сарычев С.В., Силаков А.С. Педагогическая психология в схемах и комментариях: Учебное пособие. _ СПб.: Питер, 2005. – 221 с.:ил.

3. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.72-97.
4. Реан А.А., Бордовская Н.В., Розум С.И. Психология и педагогика. СПб.: Питер, 2005. – 432 с.: - (Серия «Учебное пособие»).

Додаткова література

1. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2000. – 100 с.
2. Педагогічна психологія /За ред. Л.М. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. – К.: Вища школа, 1991. – С.116 – 148.
3. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.

Інтернет-ресурси

1. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)
2. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Що таке «педагогічна спрямованість»?
2. Яку структуру має педагогічна спрямованість?
3. Які мотиви спонукають вчителя займатися професійною діяльністю?
4. Що свідчить про продуктивність педагогічної діяльності?
5. Опишіть рівні продуктивності діяльності педагога.
6. Яку структуру та функції має педагогічний колектив?
7. Які труднощі долає вчитель у ситуації адаптації до педагогічної діяльності?
8. Які труднощі має вчитель при входженні в педагогічний колектив?
9. Які особистісні характеристик допомагають/заважають вчителю адаптуватися у педагогічному колективі?

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ШКОЛЯРІВ: ЕТАП ПЕРВИННОГО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ

(Методика вивчення особливостей спілкування школярів у класному колективі та комунікабельності як характерологічної риси особистості (В.І.Абраменко, М.В.Левченко)

Мета: розширити та поглибити знання студентів про структуру психологічного дослідження.

Професійна спрямованість: формувати вміння здійснювати аналіз клієнтського запиту та робити категоріально-термінологічне досвідзначення проблеми клієнта; формувати вміння формулювати реалістичні очікування клієнта, розвивати вміння аналізу, синтезу та узагальнення.

Теоретичні питання

1. Діагностичне призначення методики В.І. Абраменка, М.В.Левченка, можливості та обмеження діагностичного інструмента.
2. Опис процедури дослідження.

3. Особливості інтерпретації отриманих результатів за методикою.І. Абраменка, М.В.Левченка.

Практичне завдання

1. Ознайомлення з клієнтським запитом.
2. Первинний аналіз проблеми.
  - Категоріально-термінологічне до визначення проблеми, з якою звернулися до психолога.
  - Формування реалістичних очікувань у людини, яка звернулася за допомогою, та визначення напрямків практичної роботи психолога.

Протягом лабораторного заняття завершити роботу над пунктом 1.1. та 1.2. І етапу виконання професійно-орієнтованого завдання.

І. ЕТАП ПЕРВИННОГО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ					
Порядок дій	Критерії оцінювання та спосіб презентації*				
1.1. Категоріально-термінологічне до визначення проблеми, з якою звернулися до психолога (уточнення проблеми, її переформулювання з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів)	Діалогічне формулювання проблеми з дотриманням принципу поваги до людини, яка звернулася за психологічною допомогою. Використання базових категорій, понять та термінів, необхідних для подальшої роботи з проблемою. Доступність переформульованої проблеми для сприймання людини, що звернулася за допомогою. <i>Опис роботи із проблемою у формі діалогу.</i>				
1.2. Формування реалістичних очікувань у людини, яка звернулася за допомогою, та визначення напрямків практичної роботи психолога.	Виокремлення тих моментів у проблемі, які належать та не належать до компетенції психолога. Аргументованість вибору напрямку практичної роботи психолога (психодіагностична, консультативна, корекційно-розвивальна, просвітницько-профілактична та інші види робіт). Конкретність очікувань від роботи психолога. Опис меж компетенції психолога <table border="1" data-bbox="619 1305 1455 1370"> <tr> <td>Напрямок практичної роботи</td><td>Обґрунтування</td></tr> <tr> <td> </td><td> </td></tr> </table> Перелік очікуваних результатів від роботи психолога	Напрямок практичної роботи	Обґрунтування		
Напрямок практичної роботи	Обґрунтування				

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи

<ul style="list-style-type: none"> ▪ опрацювати теоретичні питання; ▪ ознайомитися з пунктами 1.1.та 1.2. етапу первинного аналізу проблеми професійно-орієнтованого завдання 	1 година
<ul style="list-style-type: none"> ▪ виконати ІНДЗ (ПОЗ) - підготувати матеріали роботи над професійно-орієнтованим завданням в межах пунктів 1.1. та 1.2. 	1 година

Оцінювання

матеріали роботи над професійно-орієнтованим завданням в межах пунктів 1.1. та 1.2.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ опис роботи із проблемою у формі діалогу ▪ опис меж компетенції психолога ▪ перелік очікуваних результатів від роботи психолога 	1 оцінка

Література

Основна література

1. Музика О.Л., Горбунова В.В., Загурська І.С., Майтренко Т.М. Алгоритм роботи над професійно-орієнтованими завданнями з психології // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.16-24).
2. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія». Методика вивчення особливостей спілкування школярів у класному колективі та комунікабельності як характерологічної риси особистості (В.І.Абраменко, М.В.Левченко) // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.78-82).
3. Фальковська Л.М. Приклад виконання професійно-орієнтованого завдання з курсу «Педагогічна психологія». Завдання 1. // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.101-115).

Додаткова література

1. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред А.А. Крылова, С.А. Маничева. – СПб.: Питер, 2000.- 560с. (с. 448-455)
2. С.Сівак. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – 72 с. С.50-55.

Інтернет джерела

1. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія» // <http://eprints.zu.edu.ua/21434/1/%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>

Контрольні питання і завдання

1. Яке діагностичне призначення «Методики вивчення особливостей спілкування школярів у класному колективі та комунікабельності як характерологічної риси особистості (автори: В.І.Абраменко, М.В.Левченко)»?
2. Які можливості та обмеження має згаданий діагностичний інструмент?
3. Опишіть процедуру дослідження за «Методикою вивчення особливостей спілкування школярів у класному колективі та комунікабельності як характерологічної риси особистості».
4. Які особливості інтерпретації отриманих результатів за згаданою методикою Вам відомі?
5. Які завдання виконує дослідник на етапі первинного аналізу проблеми відповідно до алгоритму виконання ПОЗ?

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 2 МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ШКОЛЯРІВ: ПЛАНОВО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Мета: розширити та поглибити знання студентів про структуру психологічного дослідження.

Професійна спрямованість: формувати вміння будувати структуру роботи, здійснювати підбір та аналіз наукової літератури з проблеми, що вивчається, а також готувати матеріали, необхідні для виконання завдання; формувати вміння передбачати проблемні моменти у роботі; розвивати вміння аналізу, синтезу та узагальнення.

Практичне завдання

Планово-підготовчий етап у дослідженні особливостей спілкування школярів за методикою В.І. Абраменка, М.В.Левченка.

- Аналіз власного досвіду виконання подібних завдань при вивченні навчальних дисциплін та проходженні практик.
- Підбір і аналіз літератури та формулювання припущень про причини виникнення проблеми.
- Консультація з фахівцями.
- Складання розгорнутого плану виконання завдання, підбір методів та аналіз ресурсів.
- Передбачення проблемних моментів.
- Підготовка матеріалів, необхідних для виконання завдання.

Протягом лабораторного заняття завершити роботу над пунктами 2.1. - 2.6. II етапу виконання професійно-орієнтованого завдання.

II. ПЛАНОВО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП			
2.1. Аналіз власного досвіду виконання подібних завдань при вивченні навчальних дисциплін та проходженні практик	Повнота переліку навчальних дисциплін, модулів та тем, завдань практик, де виконувалися аналогічні або близькі за змістом завдання.		
	Дисципліна	Модуль	Тема
	Назва практики		Зміст завдань
2.2. Підбір і аналіз літератури та формулювання припущень про причини виникнення проблеми	Наявність всіх видів джерел (довідкова література, монографії, вузькоспеціалізовані статті). Використання електронних каталогів, Internet-ресурсів. Правильність бібліографічного опису. Зазначення основних тез, ідей з конкретних книг чи статей, що дозволяють глибше зрозуміти проблему. Обґрунтованість припущень щодо причин проблеми.		
	Бібліографічний опис джерела		Основні ідеї та тези, що стосуються проблеми
	Опис припущень щодо причин виникнення проблеми. Пам'ятайте, що посилання виключно на підручники та конспекти лекцій свідчить про низький фаховий рівень психолога.		
2.3. Консультація з фахівцями (в першу чергу це спеціалісти з окремих дотичних до психології галузей (соціологія, психіатрія, педіатрія, дефектологія, правознавство тощо), а також психологи – визнані авторитети в окремих аспектах вашої	Аргументоване обґрунтування потреби у консультації фахівця. Визначення фахівців, до яких можна звернутися за консультацією. Повнота переліку та правильність питань для консультації.		
	Фахівець	Обґрунтування необхідності консультації	Перелік питань
	Пам'ятайте, що з учителями, шкільними психологами,		

проблеми)	працівниками установ та іншими поінформованими особами ви можете просто радитися або уточнювати окремі аспекти проблеми. Консультуватися можна лише з тими, чії професійні знання апріорі глибші за ваші.		
2.4. Складання розгорнутого плану виконання завдання, підбір методів та аналіз ресурсів	Повнота плану, наявність всіх необхідних етапів. Відповідність методів задачам, що стоять перед психологом на кожному з етапів. Перелік необхідних матеріалів.		
2.5. Передбачення проблемних моментів (нерозуміння клієнтом причин проблеми, орієнтація клієнта на швидкий результат, перекладання на психолога відповідальності за вирішення проблеми, провокативна поведінка клієнта (провокація агресії, подвійних стосунків, порушення закону тощо), інші проблемні моменти)	<i>Етап роботи</i>	<i>Методи та процедури</i>	<i>Необхідні ресурси</i>
	<i>Проблемні моменти</i>	<i>Причини виникнення</i>	<i>Шляхи уникнення</i>
Відповідність виділених проблемних моментів специфіці завдання. Глибина аналізу можливих причин проблемних ситуацій. Продуманість варіантів уникнення проблемних моментів.			
Пам'ятайте, що відсутність літератури (те, що ви її не знайшли) чи брак часу (те, що ви не змогли його спланувати) не є проблемними моментами, які стосуються ПОЗ. Професійне життя завжди багатше за навчання, а тому фраза на зразок «ми такого не вчили» також є проблемним моментом, який ПОЗ не стосується.			
2.6. Підготовка матеріалів, необхідних для виконання завдання (структура первинного інтерв'ю, бланки методик, стимульний матеріал, корекційна програма, програма тренінгу, робочі альбоми для ведучого та учасників тренінгу, інші матеріали)	Повнота та якість матеріалів, їх відповідність задачам, що стоять перед психологом. <i>Представлення матеріалів.</i>		

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи

▪ ознайомитися з пунктами 2.1.- 2.6. планово-підготовчого етапу алгоритму роботи над професійно-орієнтованим завданням	1 година
▪ Виконати ІНДЗ (ПОЗ) - підготувати матеріали роботи над клієнтським запитом в межах пунктів 2.1. – 2.6	1 година

Оцінювання

▪ матеріали роботи над професійно-орієнтованим завданням в межах пунктів 2.1-2.6.	1 оцінка
---	----------

Література

Основна література

- Музика О.Л., Горбунова В.В., Загурська І.С., Майтренко Т.М. Алгоритм роботи над професійно-орієнтованими завданнями з психології // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.16-24).
- Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія». Методика вивчення особливостей спілкування школярів у класному колективі та комунікабельності як характерологічної риси особистості (В.І.Абраменко, М.В.Левченко)

//Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.78-82).

3. Фальковська Л.М. Приклад виконання професійно-орієнтованого завдання з курсу «Педагогічна психологія». Завдання 1. //Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.101-115).

Додаткова література

1. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред А.А. Крылова, С.А. Маничева. – СПб.: Питер, 2000.- 560с. (с. 448-455)
2. С.Сівак. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – 72 с. С.50-55.

Інтернет джерела

1. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія» // <http://eprints.zu.edu.ua/21434/1/%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>

Контрольні питання і завдання

1. Які завдання має виконати дослідник на планово-підготовчому етапі відповідно до алгоритму підготовки ПОЗ?
2. Дайте стислий аналіз виконання кожного із пунктів планово-підготовчого етапу у процесі роботи над ІНДЗ (ПОЗ), який Ви обрали:
  - Чи усі пункти виконали?
  - Наскільки якісно виконали кожний пункт?
  - Які із пунктів Вам було легко виконувати і чому?
  - При виконанні яких пунктів Ви мали труднощі?
  - Які саме труднощі Ви мали під час виконання завдання? Як Ви їх подолали? Чи є труднощі, які Ви не змогли подолати?
  - Яка допомога з боку викладача Вам потрібна для успішного завершення роботи над планово-підготовчим етапом?

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 3 МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ШКОЛЯРІВ: ЕТАП ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ТА ЗВІТНО-ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП

Мета: розширити та поглибити знання студентів про структуру психологічного дослідження.

Професійна спрямованість: формувати вміння застосовувати методику В.І. Абраменка, М.В.Левченка для вивчення особливостей спілкування школярів в учнівському колективі, формувати вміння здійснювати збір емпіричних даних; формувати вміння аналізувати та інтерпретувати отримані результати; формувати вміння визначати основні напрямки психологічної допомоги клієнту та надавати таку допомогу; розвивати вміння аналізу, синтезу та узагальнення.

Практичне завдання

Етап практичної роботи та звітно-підсумковий етап у дослідженні особливостей спілкування школярів за методикою В.І. Абраменка, М.В.Левченка.

- Збір емпіричних даних.
- Аналіз та інтерпретація отриманих даних.
- Надання психологічної допомоги.
- Представлення результатів людині, яка звернулася із запитом.

Протягом лабораторного заняття завершити роботу над пунктами 3.1. - 3.3. та 4.1. II й III етапів виконання професійно-орієнтованого завдання.

III. ЕТАП ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ	
3.1. Збір емпіричних даних (діагностичне дослідження, експеримент, біографічне дослідження, психосемантичне дослідження, первинне діагностичне інтерв'ю, інші способи дослідження проблеми)	Правильність збору емпіричних даних з використанням обов'язкової методики. Обґрунтованість вибору додаткової методики (якщо такий вибір був). Якість структурування та презентації зібраних матеріалів. <i>Обґрунтування вибору додаткової методики (якщо такий був). Текстове, табличне, графічне представлення отриманих даних.</i>
3.2. Аналіз та інтерпретація отриманих даних	Правильність вибору методів якісного (класифікація, опис окремих випадків, схематизація, типологізація тощо) та кількісного аналізу (описові статистики, кореляційний аналіз, методи статистичного висновку, методи багатовимірної статистики). Відповідність емпіричних даних та зроблених висновків. Глибина та повнота аналізу та інтерпретації отриманих даних. <i>Аналіз та інтерпретація отриманих даних.</i>
3.3. Надання психологічної допомоги* (консультативна бесіда, психотерапевтична робота, тренінгове заняття, розвиваюче заняття, навчаючий експеримент, інші ситуації практичної роботи)	Правильність застосування психологічних технік та методик з дотриманням конкретних вимог, обґрунтованих та описаних їх авторами. Обґрунтованість вибору додаткових технік та методик (якщо такий вибір був). Дотримання принципів професійної етики. <i>Обґрунтування вибору додаткової техніки або процедури (якщо такий був). Опис процесу надання допомоги.</i>
IV. ЗВІТНО-ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП	
4.1. Представлення результатів людині, яка звернулася із запитом (висновок за результатами дослідження, підсумкова консультативна бесіда, звіт за результатами тренінгової роботи, виступ на батьківських зборах, перед виробничим колективом, інші варіанти представлення результатів)	Правильність та обґрунтованість висновків. Якість оформлення звіту, повідомлення, діагностичного висновку тощо. Узгодження очікувань (пункт 1.2.) і отриманих результатів. <i>Діалогічне представлення результатів роботи замовнику чи клієнту з використанням табличних, графічних, відео матеріалів тощо.</i>

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи

▪ ознайомитися з пунктами 3.1.-3.3. та 4.1. етапу практичної роботи та звітно-підсумкового етапу алгоритму роботи над професійно-орієнтованим завданням	1 година
▪ виконати ІНДЗ (ПОЗ) - підготувати матеріали роботи над клієнтським запитом в межах пунктів 3.1. – 3.3 та 4.1.	1 година

* пункт може бути пропущений з огляду на особливості завдання

Оцінювання

▪ матеріали роботи над професійно-орієнтованим завданням в межах пунктів 3.1. – 3.3 та 4.1.	1 оцінка
---	----------

Література

Основна література

1. Музика О.Л., Горбунова В.В., Загурська І.С., Майтренко Т.М. Алгоритм роботи над професійно-орієнтованими завданнями з психології // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.16-24).
2. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія». Методика вивчення особливостей спілкування школярів у класному колективі та комунікабельності як характерологічної риси особистості (В.І.Абраменко, М.В.Левченко) // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.78-82).
3. Фальковська Л.М. Приклад виконання професійно-орієнтованого завдання з курсу «Педагогічна психологія». Завдання 1. // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.101-115).

Додаткова література

1. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред А.А. Крылова, С.А. Маничева. – СПб.: Питер, 2000.- 560с. (с. 448-455)
2. С.Сівак. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – 72 с. С.50-55.

Інтернет джерела

1. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія» // <http://eprints.zu.edu.ua/21434/1/%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>

Контрольні питання і завдання

1. Які завдання має виконати дослідник на етапі практичної роботи та звітно-підсумковому етапі відповідно до алгоритму підготовки ПОЗ?
2. Дайте стислий аналіз виконання кожного із пунктів етапу практичної роботи та звітно-підсумкового етапу у процесі роботи над ІНДЗ (ПОЗ), який Ви обрали:
  - Чи усі пункти виконали?
  - Наскільки якісно виконали кожний пункт?
  - Які із пунктів Вам було легко виконувати і чому?
  - При виконанні яких пунктів Ви мали труднощі?
  - Які саме труднощі Ви мали під час виконання завдання? Як Ви їх подолали? Чи є труднощі, які Ви не змогли подолати?
  - Яка допомога з боку викладача Вам потрібна для успішного завершення роботи над етапом практичної роботи та звітно-підсумковим етапом?

Тема для самостійного опрацювання

БАР'ЄРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Мета: ознайомити студентів з проблемою труднощів у взаємодії вчителів та учнів; причинами появи та розвитку бар'єрів педагогічної взаємодії, типологією педагогічних бар'єрів.

Професійна спрямованість: удосконалювати уміння аналізу та узагальнення, розширювати психологічний кругозір.

1. Поняття про бар'єри педагогічної взаємодії.
2. Типологія бар'єрів у педагогічній взаємодії.

Основні поняття	<i>педагогічне спілкування, бар'єри педагогічного спілкування, смислові бар'єри у спілкуванні</i>
------------------------	---

Законспектувати	▪ <i>Козирєв М.П. Бар'єри педагогічного спілкування // Nvldu_2013_2_16.pdf</i>
------------------------	--

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	1 година
▪ опрацювати основні поняття	
▪ законспектувати статтю	1 година

Оцінювання

▪ перевірка рівня засвоєння знань на індивідуальній консультації у викладача	1 оцінка
--	----------

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с. (С. 316-317).
2. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2000. – 82-84.
3. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. – М., 1987.

Інтернет джерела

1. Nvldu_2013_2_16.pdf

Контрольні питання і завдання

1. Що таке «бар'єри спілкування» або «бар'єри взаємодії»?
2. Які дослідники вивчали проблему бар'єрів педагогічної взаємодії?
3. Тайте стислу характеристику типології бар'єрів педагогічної взаємодії за різними авторами.
4. Зробіть порівняльний аналіз 2 типологій бар'єрів педагогічної взаємодії. Які спільні та відмінні характеристики мають обрані Вами типології?
5. Які шляхи та методи подолання бар'єрів педагогічної взаємодії Вам відомі?

Модуль 2. ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього годин	У тому числі					Всього годин	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Змістовий модуль 3. Психологія наuczіння та навчання												
Тема 3. Психологічні засади формування індивідуального досвіду людини	6	2				2	6				6	
• Психологічна характеристика навчання	5		2			3	4		2		2	
• Психолого-педагогічні основи профілактики та подолання шкільної неуспішності	5		2			3	4				4	
Тема 4. Історичні методи та форми організації навчання (ТСО)	4					4	4				4	
Разом за змістовим модулем 3	18	2	4			12	18		2		16	
Змістовий модуль 4. Психологія учіння та навчальної діяльності												
Тема 5. Психологічна характеристика навчальної діяльності та самоосвіти	4	2				2	4				4	
• Психологічна характеристика учіння та навчальної діяльності	4		2			2	4				4	
• Навчання та учіння в контексті вікового розвитку особистості	4		2			2	4				4	
Разом за змістовим модулем 4	12	2	4			6	12				12	
Разом за модулем 2	30	4	8			18	30		2		28	

УМОВИ ОТРИМАННЯ ОЦІНКИ ЗА МОДУЛЬ 2.

Оцінка за Модуль 2. виставляється на основі оцінок, які студенти отримали на заняттях.

Кількість оцінюваних занять у модулі: 4 практичні заняття.

Мінімальна кількість обов'язкових оцінок – 5 (із 9 можливих):

- 2 оцінка із 4 можливих за усні відповіді на практичних заняттях;
- 2 оцінка із 4 можливих за тести або самостійну роботу на практичних заняттях;
- 1 оцінка за складання теми, що виноситься на самостійне опрацювання.

Обов'язкові види робіт:

- опрацювати теоретичні питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- законспектувати статті;
- пройти перевірку рівня засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання, на індивідуальній консультації у викладача.

Види робіт на вибір:

- реферат (готують декілька студентів з академічної групи за бажанням).

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ № 3

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДОСВІДУ ЛЮДИНИ

Мета: ознайомити студентів з різними способами засвоєння індивідуального досвіду людини в онтогенезі відповідно до сучасних наукових точок зору у вітчизняній та зарубіжній педагогічній психології.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння здійснювати порівняльний аналіз та узагальнювати; формувати вміння кваліфіковано розрізняти механізми стихійного та цілеспрямованого впливу на розвиток інтелектуальної та особистісної сфери особистості.

1. Поняття про научіння, учіння, навчання, навчальну діяльність та самоосвіту в педагогічній психології.
2. Структура навчання.
3. Психологічні проблеми здатності до навчання та шкільної успішності.

Питання на самостійне опрацювання:

4. Зв'язок навчання з розвитком та дозріванням.

Основні поняття	<i>научіння, імпринтинг, умовно-рефлекторне научіння, оперантне научіння, вікарне научіння, вербальне научіння, механізми научіння (формування асоціацій, наслідування, розрізнення та узагальнення, інсайт, творчість), дозрівання, розвиток, соціальна ситуація розвитку, викладання, научуваність, навченість, здатність до навчання, знання (предметна, логічна та психологічна складові знань), параметри знань (за Айсмонтасом Б.Б.: повнота, оперативність, глибина, гнучкість, конкретність та узагальненість, згорнутість та розгорнутість, систематичність, усвідомленість), рівні засвоєння навчальної інформації (за Безпалько В.П.: розуміння, узнавання, відтворення, застосування, творчість), уміння, навички, осмислення навички, набуття навички, автоматизація навички, засвоєння навчального матеріалу, учіння, навчальна діяльність</i>
------------------------	--

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
2. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навчальний посібник / М. В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007 – 424 с. – (Альма-матер)
3. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168 с.

Додаткова література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 318 – 347.
2. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.5-12.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>

Контрольні питання і завдання

1. Розмежуйте поняття «научіння», «учіння», «навчання», «навчальна діяльність», «самоосвіта».
2. Розмежуйте поняття «знання», «уміння», «навички».
3. Опишіть структуру навчальної діяльності.
4. Що таке «здатність до навчання» («научуваність»)?
5. Які складові визначають здатність дитини до навчання?
6. Що таке «успішність»?
7. Які типи невтигаючих школярів виокремлюють дослідники?
8. Розмежуйте поняття «дозрівання», «навчання» та «розвиток».
9. Як пов'язані процеси дозрівання, навчання та розвитку?

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА САМООСВІТИ

Мета: ознайомити студентів зі структурою навчальної діяльності, мотивацією навчання та психологічними умовами формування вміння вчитися.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння здійснювати порівняльний аналіз та узагальнювати теоретичний матеріал; формувати вміння кваліфіковано розрізняти механізми стихійного та цілеспрямованого впливу на розвиток пізнавальних інтересів школяра.

1. Научіння та учіння.
2. Концепція навчальної діяльності.
3. Покомпонентний аналіз навчальної діяльності.
4. Психологічні умови формування вміння вчитися.

Питання на самостійне опрацювання:

5. Мотиви навчальної діяльності.

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
2. Книга для учителя/А.К. Маркова, Т.А. Матис, А. Б. Орлов. — М.: Просвещение, 1990. — 192 с. — (Психол. наука — школе).
3. Логвинов И., Сарычев С., Силаков А. Педагогическая психология в схемах и комментариях. - СПб.: Питер, 2005. - 220 с.

Додаткова література

1. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навчальний посібник / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007 – 424 с. – (Альма-матер)
2. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. http://www.ido.edu.ru/psychology/pedagogical_psychology/index.html
3. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)

4. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Дайте загальну характеристику учбової діяльності особистості.
2. Чим відрізняється учбова діяльність від ігрової та трудової діяльності?
3. В чому суть самостійної роботи учня?
4. Які особливості має самоосвітня діяльність особистості?
5. Які рівні самоосвітньої діяльності особистості виокремлюють дослідники?
6. Дайте стислу характеристику концепції навчальної діяльності.
7. Дайте стислий аналіз компонентів навчальної діяльності.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАННЯ

Мета: поглибити та розширити знання студентів про структуру навчальної діяльності, класифікацію видів навчання та форми передачі знань; ознайомити студентів з проблемою управління учбовою діяльністю школярів.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння здійснювати порівняльний аналіз та узагальнювати; розширювати психологічний кругозір.

1. Загальна характеристика процесу навчання.
  - поняття про навчання та його психологічні механізми
  - навчання як умова розвитку;
  - етапи, структура навчання;
  - принципи навчання;
  - методи і засоби навчання;
  - форми організації навчання.
2. Класифікація видів навчання.
  - класифікація видів навчання за О.І.Зимнею;
  - основні інноваційні технології навчання, що співіснують поряд із традиційною технологією організації освітнього процесу: вільна технологія відкритої школи, діалогічна технологія, технологія збагачення, технологія навчання у співробітництві, особистісно орієнтована, розвиваюча, активуюча, формуюча технології;
  - види сучасного навчання: програмоване (розгалужене, лінійне, дистанційне), сугестопедичне, знаково-контекстне, модульне.
3. Психологічна характеристика форм передачі знань.
  - загальних форм навчання (індивідуальна, індивідуально-групова, групова);
  - конкретних форм організації класу, групи (урок, семінар, екскурсія, факультатив, предметний гурток тощо);
  - форми навчальної діяльності учнів (індивідуальна, фронтальна, групова).
4. Управління учбовою діяльністю учнів.
  - концепції управління процесом навчання (Н.О.Менчинська, Л.М.Фрідман, І.А.Зимня, І.С.Якиманська, А.Б.Орлов та ін.);
  - управління як забезпечення єдності основних функцій діяльності вчителя та учнів (Л.С.Виготський, П.Я.Гальперін, В.В.Давидов, Г.С.Костюк, О.В.Скрипченко, А.М.Матюшкін, Ю.І.Машбиць, В.О.Якунін та інші).

Основні поняття	научіння, імпринтинг, умовно-рефлекторне научіння, оперантне научіння, вікарне научіння, вербальне научіння, механізми научіння (формування асоціацій, наслідування, розрізнення та узагальнення, інсайт, творчість),учбова діяльність, завдання учбової діяльності, учбові дії, дозрівання, розвиток, соціальна ситуація розвитку, викладання, научуваність, самооцінка
Реферат	▪ Психологічна специфіка форм навчальної діяльності.

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	2 години
▪ опрацювати основні поняття	1 година
▪ підготувати реферат (за бажанням)	за рахунок частини годин на теоретичні питання

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання або реферат	1 оцінка
▪ тест	1 оцінка

Література

Основна література

1. Потапова Н.І. Форми навчальної діяльності учнів (історико – педагогічний контекст) //Педагогіка і психологія. – 2002. – № 1 – 2 (34 – 35). – С. 223 – 231.
2. Казанская В.Г.Педагогическая психология. СПб.: Питер, 2005. – 366 с.: ил. – (Серия «Краткий курс»), С. 86 -112.

Додаткова література

1. Власова О.І.Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
2. Вікова та психологічна психологія: Навч. посіб./ О.В.Скрипсенко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К.: Каравела, 2007. - 344 с.
3. Реан А.А., Бордовская Н.В., Розум С.И. Психология и педагогика. СПб.: Питер, 2005. – 432 с.: - (Серия «Учебное пособие»).
4. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.43-72.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. http://www.ido.edu.ru/psychology/pedagogical_psychology/index.html
3. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)
4. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Дайте загальну характеристику процесу навчання. Опишіть психологічні механізми навчання.
2. Поясніть, чому навчання є умовою розвитку особистості.
3. Опишіть етапи, структуру та принципи навчання.
4. Опишіть методи, засоби та форми організації навчання.
5. Які класифікації видів навчання Вам відомі? Опишіть їх.
6. Дайте характеристику інноваційних технологій навчання.
7. Опишіть види сучасного навчання.
8. Дайте психологічну характеристику загальних форм навчання, конкретних форм організації роботи класу та форм навчальної діяльності учнів.
9. Зробіть огляд основних підходів до вивчення проблеми управління урбовою діяльністю школярів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПОДОЛАННЯ ШКІЛЬНОЇ НЕУСПІШНОСТІ

Мета: ознайомити студентів з проблемою успішності навчання, шляхами та методами профілактики та подолання шкільної неспішності.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння здійснювати порівняльний аналіз та узагальнювати; формувати уміння кваліфіковано диференціювати методи та засоби профілактики та подолання шкільної неспішності.

1. Взаємозв'язок успішності навчання та розумового розвитку школярів.
  - Фонд накопичених знань.
  - Научуваність.
  - Особистісні параметри розумової діяльності.
2. Основні типи школярів із низькою успішністю.
  - Педагогічно запущені діти.
  - Школярі зі зниженою научуваністю.
3. Шляхи подолання неспішності.
  - Профілактика і подолання педагогічної запущеності.
  - Диференційований підхід до дітей з пониженою научуваністю.

Основні поняття	<i>успішність, неспішність, научуваність, фонд накопичених знань, фонд відпрацьованих розумових операцій, педагогічно запущені школярі, школярі зі зниженою научуваністю, корекційна програма</i>
------------------------	---

Реферат	▪ Основні шляхи та методи допомоги неспішним школярам
----------------	---

Завдання для самостійної роботи:

▪ опрацювати питання	2 години
▪ опрацювати основні поняття	1 година
▪ підготувати реферат (за бажанням)	за рахунок частини годин на теоретичні питання

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання або реферат	1 оцінка
▪ тест	1 оцінка

Література

Основна література

1. Бардин К.В. Чтобы ребенок успешно учился. – М.: Педагогика, 1988. – 176 с.
2. Бондаренко С.М. Почему детям трудно учиться? – М.: Знание, 1975. – 64 с.
3. Калмыкова З.И. Проблема преодоления неуспеваемости глазами психолога. – М.: Знание. – 1982. – 96 с.
4. Рабочая книга школьного психолога /Под ред. И.В. Дубовиной. – М.: Просвещение, 1991. – С. 189 – 215.

Додаткова література:

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 312 – 317.
2. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. – 4-е изд. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – Кн. 2: Психология образования. – С. 360 – 363.
3. Психические особенности слабоуспевающих школьников /Под ред. И. Ломпшера: Пер. с нем. – М.: Педагогика, 1984. – 184 с.

Інтернет-ресурси

1. https://pidruchniki.com/16640912/psihologiya/neuspishnist_prichini_zapobigannya#84
2. https://stud.com.ua/76520/psihologiya/pedagogichna_psihologiya

Контрольні питання і завдання

1. Що таке «научуваність»?
2. Розмежуйте поняття «фонд накопичених знань» та «фонд відпрацьованих розумових операцій».
3. Якими особистісними параметрами розумової діяльності відрізняються школярі один від одного?
4. Як пов'язані успішність навчання та розумовий розвиток школярів?
5. Дайте характеристику основних типів школярів із низькою успішністю. Які спільні та відмінні риси мають школярі різних типів?
6. Які шляхи та методи профілактики шкільної неуспішності Вам відомі?
7. Опишіть основні шляхи та методи допомоги неуспішним школярам.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УЧІННЯ ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: поглибити та розширити знання студентів про структуру навчальної діяльності, мотивацію навчання та психологічними умовами формування вміння вчитися.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння здійснювати порівняльний аналіз та узагальнювати теоретичний матеріал; формувати вміння кваліфіковано розрізняти методи та засоби підтримки мотивації навчальної діяльності школярів; здійснювати аналіз складових умінь вчитися.

1. Сутність процесу учіння.
2. Структурні елементи навчальної діяльності:
  - мотиваційний компонент;
  - орієнтовний компонент;
  - виконавський компонент;
  - рефлексивно-оцінковий компонент;
  - змістовий компонент.
3. Мотивація навчальної діяльності:
  - пізнавальні мотиви;
  - соціальні мотиви;
  - типи ставлення учня до навчальної діяльності.
4. Психологічні умови формування уміння вчитися.

Основні поняття	<i>мотив, мотивація, мотивація досягнення успіху, мотивація уникнення невдачі, научуваність (навчальність), неуспішність, засвоєння, довизначення задачі, контроль, функції контролю, компоненти контролю, оцінка, оцінювання, функції оцінки, змістовна оцінка, парціальна оцінка, самооцінка, загальна самооцінка, конкретна самооцінка, неуспішність, научуваність, фонд накопичених знань, фонд відпрацьованих розумових операцій, педагогічно запуснені школярі, школярі зі зниженою научуваністю, корекційна програма, типи ставлення учня до учіння (за А.К.Марковою)</i>
------------------------	--

Зконспектувати 1 статтю на вибір	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Маркова А.К. и др. Формирование мотивации учения. - М.: Просвещение, 1990. - С. 5-11</i> ▪ <i>Ильясов И.И. Структура процесса учения.- М.: МГУ, 1986. - С. 68-74</i>
---	--

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	1 година
▪ опрацювати основні поняття	0,5 години
▪ законспектувати 1 статтю на вибір	0,5 години

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ тест	1 оцінка

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – С. 126-174, 174-178.
2. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.43-72.

Додаткова література

1. Вікова та психологічна психологія: Навч. посіб./ О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К.: Каравела, 2007. - 344 с.
2. Казанская В.Г. Педагогическая психология. СПб.: Питер, 2005. – 366 с.: ил. – (Серия «Краткий курс»)

3. Реан А.А., Бордовская Н.В., Розум С.И. Психология и педагогика. СПб.: Питер, 2005. – 432 с.: - (Серия «Учебное пособие»).

Интернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)
3. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Як у педагогічній психології розуміють «учіння»?
2. Які складові дослідники виокремлюють у структурі навчальної діяльності?
3. Дайте стислу характеристику мотиваційного, орієнтувального, виконавського, рефлексивно-оцінкового та змістового компонентів навчальної діяльності.
4. Які мотиви спонукають школярів навчатися? Охарактеризуйте групу пізнавальних та групу соціальних мотивів.
5. Які шляхи і методи формування вміння вчитися Вам відомі?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

НАВЧАННЯ ТА УЧІННЯ В КОНТЕКСТІ ВІКОВОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Мета: ознайомити студентів з віковими аспектами учбової діяльності особистості.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння здійснювати порівняльний аналіз та узагальнювати теоретичний матеріал; формувати вміння кваліфіковано розрізняти умови, оптимальні для навчання особистості у різні вікові періоди.

1. Вікові аспекти учбової діяльності особистості.
  - Навчання дітей раннього віку в предметно-маніпулятивній діяльності.
  - Навчання дошкільнят в ігровій та продуктивній діяльності.
  - Учбова діяльність як провідна діяльність молодших школярів.
  - Особливості учбової діяльності підлітків.
  - Навчально-професійна діяльність юнаків.
  - Специфіка навчальної діяльності студентів.
  - Особливості навчання у дорослому віці.
2. Вік і здатність до навчання.
  - Вікова динаміка формування компонентів навчальної діяльності.
  - Вікові особливості навчальності (научуваності).
  - Етапи становлення самоосвітньої діяльності особистості.

Основні поняття	<i>навчально-професійна діяльність, учбова діяльність, провідна діяльність, предметно-маніпулятивна діяльність, научуваність, самоосвіта, самоосвіта в протягом життя, навчально-професійна діяльність, ігрова діяльність, продуктивна діяльність</i>
------------------------	---

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	1,5 години
▪ основні поняття	0,5 години

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	1 оцінка
▪ тест	1 оцінка

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – С.174-178.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К.: Каравела, 2007. - 344 с.
3. Павелків Р.В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К. : Академвидав, 2008. - 431 с.
4. Крутецкий В.А. Основы педагогической психологии. – М.: Просвещение, 1972. – С. 42-50, 99-112, 134-144. http://elib.gnpbu.ru/text/krutetskiy_osnovy-pedagogicheskoy-psihologii_1972/go,72;fs,1/

Додаткова література

1. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: Курс лекцій. К.: МАУП, 2000. – 100с.
2. Реан А.А., Бордовская Н.В., Розум С.И. Психология и педагогика. СПб.: Питер, 2005. – 432 с.: - (Серия «Учебное пособие»).

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. http://elib.gnpbu.ru/text/krutetskiy_osnovy-pedagogicheskoy-psihologii_1972/go,72;fs,1/

Контрольні питання і завдання

1. Які спільні та відмінні характеристики навчання осіб різного віку Ви можете виокремити?
2. Проаналізуйте особливості навчання дітей раннього та дошкільного віку в межах предметно-маніпулятивної та ігрової діяльності.
3. Дайте характеристику учбової діяльності як провідної діяльності молодших школярів.
4. Опишіть особливості учбової (навчально-професійної) діяльності підлітків та юнаків.
5. Проаналізуйте специфіку навчальної діяльності студентів.
6. Які особливості навчання у дорослому віці?
7. Як з віком змінюється формування компонентів навчальної діяльності?
8. Як з віком змінюється навчальність (научуваність) особистості?
9. Опишіть основні етапи становлення самоосвітньої діяльності особистості.

Тема для самостійного опрацювання

ІСТОРИЧНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Мета: ознайомити студентів з методами та формами організації навчання.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; розвивати критичне мислення; удосконалювати вміння здійснювати порівняльний аналіз та узагальнювати теоретичний матеріал.

1. Основні типи навчання та їх психологічні моделі.
2. Напрями розвитку сучасного навчання.
3. Класифікація видів навчання.
4. Програмоване навчання.
5. Сугестопедичне навчання.
6. Знаково-контекстне навчання.
7. Модульне навчання.
8. Проблемне навчання.
9. Психологічні основи розвивального навчання.

Основні поняття	<i>форми навчання, методи навчання, технологія навчання, , бінарні методи навчання (інформаційно-повідомлюючий та виконавчий, пояснювальний та репродуктивний, стимулюючий та частково-пошуковий, спонукаючий та пошуковий), урок , помилки вчителя та психологічні травми у процесі навчання (нозогенії, дидактогенії, „розумні” та „нерозумні” помилки), сутність знань (визначення, функції, види, його властивості та засвоєння; проблема розуміння), сутність умінь та навичок(визначення, рівні оволодіння, застосування З,У та Н), поетапне формування розумових дій та понять (П.Я.Гальперін) (сутність теорії, етапи формування розумових дій, характеристики дії, типи ООД, типи учіння), загально-навчальні уміння та навички (їх визначення та формування).</i>
------------------------	--

Законспектувати	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Якиманская И.С. Разработка технологи личностно-ориентированного обучения. // Вопросы психологии. - 1995. - № 2. - С. 31-42 (Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.) ▪ Вербицкий А.А. Психолого-педагогические особенности деловой игры как формы знаково-контекстного обучения. // Игровое моделирование: Методология и практика / Под ред. И.С. Ладенко. Новосибирск: Наука. 1987 г. С. 78-99. (Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
------------------------	---

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	2 години
▪ опрацювати поняття	0,5 години
▪ законспектувати першоджерела	1,5 години

Оцінювання

▪ пройти перевірку рівня засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання, на індивідуальній консультації у викладача	1 оцінка
---	----------

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
2. Освітні технології: Навч.-метод. Посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За ред О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.

Додаткова література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 281 – 318.
2. Давыдов В.В. О понятии развивающего обучения.// Вопросы психологии.- 1995.- №5. (Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
3. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. М.: Педагогика. 1972 г. С. 170-186. (Див. Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
4. Махмутов М.И. Проблемное обучение. Основные вопросы теории. - М.: Педагогика, 1975. - С. 246-258 (Див. Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
5. Психологический словарь /Под ред. В.В. Давыдова, А.В. Запорожца, Б.Ф. Ломова и др. – М.: Педагогика, 1983. – 448 с.
6. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.44-72. (Див. Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
7. Принципы экспериментальной дидактической системы. // Занков Л.В. Избранные педагогические труды.- М.: Педагогика, 1990.- С.112 – 120 (Див. Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
8. Психология. Словарь /Под общ. Ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
9. Психологія навчання /За ред. Б.Ф.Баєва. – К.: Рад. шк., 1972. – С. 125 – 135.
10. Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся / Под ред. А.А. Бодалева, В.Я. Ляудис. М : НИИОП АПН СССР, 1980, С. 37-52. (Див. Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
11. Стоунс Э. Психопедагогика. Психологическая теория и практика обучения; Пер. с англ. /Под. ред. Н.Ф. Талызиной. – М.: Педагогика, 1984. – 472 с.
12. Фридман Л.М., Пушкина Т.А., Каплунович Изучение личности учащегося и ученических коллективов. – М.: Педагогика, 1983. – С. 98-104.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. <https://rmc.trost.net.ua/wp-content/uploads/2016/02/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96-%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.-%D0%9F%D0%84%D0%A5%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf>

Контрольні питання і завдання

1. Опишіть основні типи навчання та їх психологічні моделі.
2. Які напрямки розвитку сучасного навчання виокремлюють дослідники?
3. Які класифікації Видів навчання Вам відомі?
4. Дайте стислу характеристику програмованого навчання.
5. Опишіть особливості сугестопедичного навчання.
6. Проаналізуйте особливості знаково-контекстного навчання.
7. Яку специфіку має модульне навчання?
8. Які переваги і недоліки має проблемне навчання.
9. У чому суть розвивального навчання?
10. Яка із технологій навчання, на Вашу думку, має найбільше переваг у застосуванні?
11. За якою зі згаданих технологій Ви хотіли б навчатися і чому?

ВИМОГИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПМР № 1

ПМР № 1 з курсу «Педагогічна психологія» пишеться за результатами вичення студентами модулів 1 та 2.

Вимоги до ПМР № 1

1. Студенти мають володіти теоретичним матеріалом модулів 1 та 2 з курсу «Педагогічна психологія».
2. Студенти мають виконати усі обов'язкові види робіт в межах модулів 1 та 2, передбачені робочою програмою та методичними рекомендаціями, на позитивні оцінки.
3. Студенти мають скласти теми, що виносилися на самостійне опрацювання в межах модулів 1 та 2., на позитивні оцінки

Структура білету ПМР № 1

Заліковий білет включає **три види** завдань.

I. Тестове завдання (максимальна кількість балів - 20).

Приклад тестового завдання:

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді

1. Методом власне педагогічної психології є
  - а) лонгітюдний метод;
  - б) генетичний метод;
  - в) близнюків метод;
  - г) формувальний (формуючий) експеримент;
  - д) констатувальний експеримент.

II. Теоретичне питання (максимальна кількість балів - 30).

1. Поняття про предмет педагогічної психології.
2. Структура, принципи категорії та методи сучасної педагогічної психології
3. Етапи становлення педагогічної психології як науки.
4. Основні проблеми сучасної педагогічної психології.
5. Основні завдання педагогічної психології.
6. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.
7. Методологічні принципи педагогічної психології.
8. Основні категорії педагогічної психології.
9. Методи сучасної педагогічної психології.
10. Формуючий експеримент як один із основних методів психолого-педагогічних досліджень.
11. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
12. Функції та протиріччя педагогічної діяльності.
13. Особливості педагогічного колективу.
14. Професійний розвиток та деформації особистості педагога.
15. Стиль педагогічної діяльності.
16. Професійна Я-концепція вчителя.
17. Сутність та структура педагогічних здібностей.
18. Професійно важливі риси вчителя.
19. Професійний розвиток та деформації особистості педагога.
20. Поняття про навчання у педагогічній психології.
21. Зв'язок навчання з розвитком та дозріванням.
22. Історичні методи та форми організації навчання.

23. Структура навчання.
24. Психологічні проблеми навчальності та шкільної успішності.
25. Загальна характеристика процесу навчання.
26. Класифікація видів навчання.
27. Психологічна характеристика форм передачі знань.
28. Управління учбовою діяльністю учнів.
29. Научіння та учіння.
30. Концепція навчальної діяльності.
31. Покомпонентний аналіз навчальної діяльності.
32. Мотиви навчальної діяльності.
33. Психологічні умови формування уміння вчитися.
34. Сутність процесу учіння, його структурні елементи.
35. Мотивація учіння.
36. Типи ставлення учня до учіння.
37. Психологічні умови формування уміння вчитися.
38. Психологічні фактори успішності учіння.
39. Основні типи навчання та їх психологічні моделі.
40. Напрями розвитку сучасного навчання.
41. Класифікація видів навчання.
42. Програмоване навчання.
43. Сугестопедичне навчання.
44. Знаково-контекстне навчання.
45. Модульне навчання.
46. Проблемне навчання.
47. Психологічні основи розвивального навчання.
48. Навчання та учіння в контекстів вікового розвитку особистості.
49. Вікові аспекти учбової діяльності особистості.
50. Вік і здатність до навчання.
51. Поняття про бар'єри педагогічної взаємодії.
52. Типологія педагогічних бар'єрів.

III. Практичне (професійно-орієнтоване) завдання - звіт за лабораторні заняття 1-3. (максимальна кількість балів – 50). Представлений матеріал лабораторних з № 1 по № 3 із врахуванням зауважень та побажань викладача, успішний захист дослідження.

Модуль 3. ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ТА САМОВИХОВАННЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього годин	У тому числі					Всього годин	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Змістовий модуль 5. Психологія виховання												
Тема 6. Психологічні засади виховання	4	2				2	4				4	
• Психологічний зміст виховання	7		2			5	7		2		5	
• Психологічні питання перевиховання та психокорекції	7		2			5	7				7	
Разом за змістовим модулем 5	18	2	4			12	18		2		16	
Змістовий модуль 6. Психологія самовиховання												
Тема 7. Самовиховання: ресурси розвитку особистості	6	2				4	6				6	
• Психологічні проблеми виховання довільності особистості (ТСО)	6					6	6				6	
Разом за змістовим модулем 6	112	2				10	12				12	
Разом за модулем 3	30	4	4			22	30		2		28	

УМОВИ ОТРИМАННЯ ОЦІНКИ ЗА МОДУЛЬ 3.

Оцінка за Модуль 3. виставляється на основі оцінок, які студенти отримали на заняттях.

Кількість оцінюваних занять у модулі: 2 практичні заняття.

Мінімальна кількість обов'язкових оцінок – 3 (із 5 можливих):

- 1 оцінка із 2 можливих за усні відповіді на практичних заняттях;
- 1 оцінка із 2 можливих за тести або самостійну роботу на практичних заняттях;
- 1 оцінка за складання теми, що виноситься на самостійне опрацювання.

Обов'язкові види робіт:

- опрацювати теоретичні питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- зробити аналіз статей, що представлені на електронних ресурсах;
- заповнити таблиці до ТСО;
- законспектувати матеріали до ТСО;
- пройти перевірку рівня засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання, на індивідуальній консультації у викладача.

Види робіт на вибір:

- реферат (готують декілька студентів з академічної групи за бажанням).

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ

Мета: ознайомити студентів із сутністю та психологічними механізмами виховання та самовиховання.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння здійснювати критичний аналіз; формувати уміння кваліфіковано розумітися на внутрішніх та зовнішніх чинниках, що обумовлюють становлення особистості.

1. Поняття мети виховання.
2. Психологічні впливи і стратегії у вихованні.
3. Сутність засобів та методів виховання.
4. Принципи і закономірності виховання.

Питання на самостійне опрацювання:

5. Показники і критерії вихованості школярів.

Основні поняття	<i>завдання виховання, загальна мета сучасного виховання, конкретні та спеціальні цілі виховання, принципи виховання, спонукальна сфера особистості як головний психологічний об'єкт виховання, завдання педагога у вихованні, критерії вихованості, показники вихованості, виховний вплив, інтегральні та ситуативні виховні впливи, передумови виховного впливу, смислові бар'єри у вихованні, рівень сформованості моральних потреб, рівень сформованості довільності поведінки, вихованість, виховуваність, об'єктна стратегія виховання, маніпулятивна стратегія виховання, суб'єктна стратегія виховання, засоби виховання (прямі, непрямі), засоби виховання (усвідомлені, неусвідомлені), методи психотерапевтичного та психокорекційного впливу у вихованні, самовиховання, самопізнання, ставлення до себе, саморегуляція, умови самовиховання</i>
------------------------	--

Література

Основна література

1. Айсмондас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов // <https://studfile.net/preview/3539206/page:98/#218>
2. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
3. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навчальний посібник / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007 – 424 с. – (Альма-матер)
4. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168 с.

Додаткова література

1. Логвинов И., Сарычев С., Силаков А. Педагогическая психология в схемах и комментариях. - СПб.: Питер, 2005. - 220 с.

2. Вікова та психологічна психологія: Навч. посіб./ О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К.: Каравела, 2007. - 344 с.
3. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с.

Интернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)
3. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Що таке «виховання»?
2. Які завдання стоять перед вихователем?
3. Які цілі виховання?
4. Що таке «виховний вплив»?
5. Які різновиди виховних впливів Вам відомі?
6. Які стратегії виховання виокремлюють дослідники?
7. Які критерії та показники вихованості особистості виокремлюють у педагогічній психології?

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

САМОВИХОВАННЯ: РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Мета: розширити та поглибити знання студентів про соціально-психологічні умови становлення особистості, соціалізації.

Професійна спрямованість: формувати вміння аналізувати особливості виховного впливу, враховувати психологічні умови виховуючої ситуації у роботі з дітьми.

1. Психологічні умови формування властивостей особистості.
2. Соціально-психологічні аспекти виховання. Основні соціальні інститути виховання.
3. Психологічні питання перевиховування та психокорекції.

Питання на самостійне опрацювання:

4. Проблема управління вихованням.

Основні поняття	<i>індивідуальний підхід у вихованні, спрямованість особистості, особистість і діяльність, потреби особистості, мотиви особистості, світогляд, переконання, ідеал, ієрархія співвідношення мотивів, формування моральної свідомості та поведінки школяра, спілкування як чинник виховання, основні форми спілкування в онтогенезі (за М.І. Лісіною), роль колективу у вихованні школярів, сім'я як інститут соціалізації та соціально-психологічний чинник виховання, виховання та формування соціальних настановлень особистості, ефективність педагогічного впливу, перевиховання, психокорекція, групи важковиховуваних школярів</i>
------------------------	---

Література

Основна література

1. Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов // <https://studfile.net/preview/3539206/page:98/#218>

2. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
3. Савчин М.В. Педагогічна психологія: навчальний посібник / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007 – 424 с. – (Альма-матер)
4. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168 с.

Додаткова література

1. Логвинов И., Сарычев С., Силаков А. Педагогическая психология в схемах и комментариях. - СПб.: Питер, 2005. - 220 с.
2. Вікова та психологічна психологія: Навч. посіб./ О.В.Скрипсенко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К.: Каравела, 2007. - 344 с.
3. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)
3. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Як формуються властивості особистості?
2. Які інститути соціалізації особистості Вам відомі?
3. Які фактори визначають ефективність сімейного виховання?
4. Що таке «перевиховання»?
5. Які групи важковиховуваних дітей і підлітків виокремлюють дослідники?
6. Які методи використовують для корекції девіантної поведінки особистості?

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ВИХОВАННЯ

Мета: поглибити знання студентів про сутність та психологічні механізми виховання та самовиховання.

Професійна спрямованість: розвивати понятійне мислення; удосконалювати вміння узагальнювати теоретичний матеріал; формувати уміння розрізняти внутрішні та зовнішні чинники, що обумовлюють становлення особистості.

1. Предмет виховання:
  - ✓ Критерії та показники вихованості та виховуваності.
  - ✓ Рівні вихованості та виховуваності.
  - ✓ Ознаки вихованості: моральна саморегуляція, цілісний та визначений характер, довільність та просоціальна спрямованість особистості тощо.
2. Моделі та стилі виховання. Полікультурне виховання.
  - ✓ Поняття виховного впливу.
  - ✓ Класифікація виховних впливів
  - ✓ Психологія морального виховання особистості.
  - ✓ Психологічні питання виховання характеру.
  - ✓ Методи самовиховання та самоосвіти.

Основні поняття	виховання як процес, об'єктивні та суб'єктивні чинники виховання, цілі виховання, міра вихованості, критерії вихованості (Реан, Бродовська, Розум), розумове виховання, моральнісне виховання, трудове виховання, естетичне виховання, фізичне виховання, громадянське виховання, економічне виховання, екологічне виховання, правове виховання, рівні виховного процесу (за В.І.Гінецинським) – сиціетальний, інституційний, соціально-психологічний, міжособистісний та інтерперсональний рівні, методи виховання (педагогічна вимога, приучення, приклад, заохочення, покарання), методичний прийом, форми виховання, методика виховання, технологія виховання, типи виховання (за історичним та географічним принципом), види виховання, система виховання, полікультурне виховання.
------------------------	--

Аналіз статті, що містить практичні рекомендації для батьків та вчителів	<ul style="list-style-type: none"> Позитивні стилі виховання дітей // https://childdevelop.com.ua/articles/upbring/261/ Негативні стилі виховання дітей // https://childdevelop.com.ua/articles/upbring/262/ Як ефективно привчати дітей до самодисципліни // https://childdevelop.com.ua/articles/upbring/8150/ Як навчити дитину бути відповідальною // https://childdevelop.com.ua/articles/upbring/309/
електронний ресурс	
1 стаття на вибір	

Завдання для самостійної роботи

опрацювати питання	3 години
опрацювати основні поняття	1 година
проаналізувати статтю, представлену на електронних ресурсах (1 на вибір) (письмово)	1 година

Оцінювання

усна відповідь на питання	1 оцінка
тест	1 оцінка

Схема аналізу статті

- Назва статті.
- Автор статті.
- Ресурс (назва ресурсу; електронна адреса).
- Якій прикладній проблемі виховання або навчання дитини присвячена стаття?
- Чи містить стаття пояснення суті та закономірностей існування, розвитку психічного явища (пояснення суті явища, його структури, визначення термінів тощо)?
- Чи містить стаття конкретні прикладні рекомендації для батьків?
- Наскільки запропоновані рекомендації узгоджуються/розуміваються з теоретичними викладками відомих зарубіжних та вітчизняних психологів, з якими Ви ознайомилися з курсу педагогічної психології та суміжних дисциплін?

8. Чи мотивує автор читачів звернути увагу на проблему та спробувати застосувати рекомендації на практиці?
9. Чи доступна стаття для сприймання пересічного читача, який не має спеціальної психолого-педагогічної підготовки? Стиль викладу науковий чи науково-популярний?
10. Який обсяг допису? Як структурована стаття? Чи грамотно написаний текст?
11. Які сильні та слабкі сторони, на Вашу думку, має стаття?
12. Чи рекомендували б Ви батькам або вчителям зазначену статтю для перегляду? Чому рекомендували або не рекомендували?
13. Підберіть та укладіть список статей (3-5 одиниць), які присвячені згаданій проблемі виховання. Вкажіть назву статей, авторів та режим доступу.

Література

Основна література

1. Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов // <https://studfile.net/preview/3539206/>
2. Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с. // <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1>
3. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.

Додаткова література

1. Асмолов А.Г. Культурно-историческая психология и конструирование миров. - Москва, Воронеж, 1996.- С. 625 - 642
2. Вопросы психологии.- 1978.- №4.- С. 23-35, 1979.- №2.- С. 47-56.
3. Выготский Л.С. Педагогическая психология. - М.: Педагогика, 1991. - С. 81-93.
4. Електронна хрестоматія до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.: Шадриков В.Д. Деятельность и способности. - М., 1994. - С. 129-133.
5. Залесский Г.Е. Психология мировоззрения и убеждений личности.- М.: МГУ, 1994.0 С.114-129
6. Махмутов М.И. Проблемное обучение. Основные вопросы теории. - М.: Педагогика, 1975. - С. 288-291
7. Реан А.А., Бордовская Н.В., Розум С.И. Психология и педагогика. СПб.: Питер, 2005. – 432 с.: - (Серия «Учебное пособие»), с. 236 – 264.
8. Реан А.А., Коломенский Я.Л. Социальная педагогическая психология - СПб: Издательство «Питер», 2000.- 416 с. (Серия «Мастера психологии»).
9. Рувинский Л.И., Соловьева А.Е. Психология самовоспитания: Учеб. пособие по спецкурсу для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1982. – 143 с.
10. Ситін Г.М. Психологія самовиховання. – К.: Рад. шк., 1973. – 132 с.
11. Философско-психологические проблемы развития образования / Под ред. В.В. Давыдова. М.: Педагогика. 1981. С. 146-169.
12. Фридман Л.М., Кулагина И.Ю. Психологический справочник учителя. – М.: просвещение, 1991. - С. 255 – 268.

Интернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. <https://studfile.net/preview/3539206/> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов.)
3. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1> (Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология: схемы и тесты. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. - 207 с.)

Контрольні питання і завдання

1. Що є показником вихованості та виховуваності особистості? Які критерії вихованості дитини Вам відомі?
2. Опишіть рівні та ознаки вихованості особистості.
3. Що таке «виховний вплив»?
4. Які види виховних впливів Вам відомі? Дайте їм стислу характеристику.
5. У чому суть морального виховання особистості?
6. Які показники свідчать про рівень морального виховання дитини?
7. Окресліть основні напрямки виховання характеру особистості.
8. Які методи самовиховання та самоосвіти Вам відомі?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

ПСИХОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ПЕРЕВИХОВАННЯ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ

Мета: ознайомити студентів з явищем важковиховуваності, напрямками та методами роботи з різними категоріями «важких» дітей.

Професійна спрямованість: розширювати психологічний кругозір; формувати вміння розрізняти чинники, що обумовлюють важковиховуваність та девіантну поведінку; ідентифікувати симптоми шкільної психологічної дезадаптації; кваліфіковано диференціювати методи допомоги «важким» дітям.

1. Поняття важковиховуваності.
2. Загальна характеристика девіантної поведінки.
3. Класифікація «важких дітей».
4. Акцентуації характеру як причини важковиховуваності.
5. Основні симптоми шкільної психологічної дезадаптації.
6. Психологічний супровід «важких» дітей та методи психокорекції поведінки осіб з девіантними ознаками.

Основні поняття	<i>важковиховуваність, акцентуація, девіантна поведінка</i>
Реферати	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Напрямки, методи та прийоми роботи практичного психолога з недисциплінованими учнями.</i> ▪ <i>Напрямки, методи та прийоми роботи практичного психолога з агресивними дітьми.</i> ▪ <i>Профілактика захоплення школярами азартними іграми.</i>

Завдання для самостійної роботи

▪ <i>опрацювати питання</i>	4 години
▪ <i>опрацювати основні поняття</i>	1 година
▪ <i>підготувати реферат</i>	за рахунок частини годин на опрацювання теоретичних питань

Оцінювання

▪ <i>усна відповідь на питання</i>	1 оцінка
▪ <i>тест</i>	1 оцінка

Література

Основна література

1. Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація: Методичний посібник для соціальних педагогів та практичних психологів освітніх закладів / СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2007. – 344 с.
2. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.

Додаткова література

1. Бютнер К. Жить с агрессивными детьми: Пер с нем. / К.Бютнер.- М.: Педагогика, 1991. – 144 с.
2. Баженов В.Г. Воспитание педагогически запущенных подростков. - К., 1986. - 90 с.
3. Бреслав Г.М. Эмоциональные особенности формирования личности в детстве: Норма и патология /Г.М. Бреслав. – М.: Просвещение, 1990. – 167 с.
4. Буянов М.И. Ребенок из неблагополучной семьи. Записки детского психиатра / М.И.Буянов. – М.: Просвещение, 1988. – 207 с.
5. Буянов М.И. Ребенок из неблагополучной семьи: Записки детского психиатра. - М., 1988. - 207 с.
6. Венар Ч. Психопатология развития детского и подросткового возраста / Ч.Венар, П.Кериг. – СПб.: Прайм ЕВРОЗНАК, 2007. – 670 с.
7. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с. (С. 288-310).
8. Захаров А.И. Неврозы у детей и подростков. - Л., 1988. - 248 с.
9. Кудрявцев В.Н. Причины правонарушений. - М., 1976. - 286 с.
10. Леви В. Нестандартный ребенок. - М., 1992. - 225 с.
11. Личко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. - 2-е изд., доп. и перераб. - Л., 1983. - 225 с.
12. Ранняя профилактика отклоняющегося поведения учащихся / Под ред. В.А.Татенко, Т.М.Титаренко. - К., 1989. - 128 с.
13. Трудный подросток: причины и следствия / Под ред. В.А.Татенко. – К.: Рад. шк., 1985. – 175 с .

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/6-2.pdf> Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація: Методичний посібник для соціальних педагогів та практичних психологів освітніх закладів / СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2007. – 344 с.

Контрольні питання і завдання

1. Що таке «важковиховуваність»?
2. Як у психології розуміють девіантну поведінку особистості?
3. Опишіть основні типи «важких» дітей.
4. Що таке «акцентуації характеру»?
5. Які особливості роботи психолога з дітьми, що мають різні типи акцентуацій?
6. Які симптоми шкільної психологічної дезадаптації Вам відомі?
7. У чому суть психологічного супроводу «важких дітей»?
8. Які методи психокорекції поведінки осіб з девіантними ознаками Вам відомі?

Тема для самостійного опрацювання

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ДОВІЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Мета: ознайомити студентів з напрямками, шляхами та методами розвитку довільності особистості

Професійна спрямованість: розширювати психологічний кругозір; формувати вміння кваліфіковано диференціювати методи та засоби підтримки дисципліни у виховному процесі, формування самостійності та виховання волі дитини.

1. Поняття відповідальності у психології.
2. Типи та фактори відповідальності.
3. Принципи організації і підтримки дисципліни у виховному процесі.
4. Психологічний підхід до формування самостійності дитини.
5. Психологічні питання виховання волі дитини.
6. Психологічні основи самовиховання.

Основні поняття	<i>відповідальність, дисципліна, типи відповідальності (зовнішній та внутрішній локуси контролю за Д.Роттером), техніки зовнішньої та внутрішньої дисципліни за Е.Шостромом, методика 4 зон (зеленої, жовтої, оранжевої та червоної), методи самовиховання (методи самопізнання, методи стимулювання, методи самовладання).</i>
------------------------	---

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	3 години
▪ опрацювати основні поняття	1 година
▪ заповнити таблицю «Методи самовиховання»	2 години

Оцінювання

▪ пройти перевірку рівня засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання, на індивідуальній консультації у викладача	1 оцінка
---	----------

Таблиця 1.

Методи самовиховання

Група методів	Конкретні методи	Стисла характеристика методу
Методи самопізнання	...	
	...	
	...	
Методи стимулювання		
Методисамовладання		

Література

Основна література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2013. – 480 с. (Розділ IV. Психологія виховання. П. Психологічні аспекти виховання довільності людини).
2. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — С.97 – 101.

3. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017 – 450-457 с.

Додаткова література

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 281 – 318.
2. Давыдов В.В. О понятии развивающего обучения.// Вопросы психологии.- 1995.- №5. (Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
3. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. М.: Педагогика. 1972 г. С. 170-186. (Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
4. Махмутов М.И. Проблемное обучение. Основные вопросы теории. - М.: Педагогика, 1975. - С. 246-258(Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
5. Нестерова О.В. Педагогическая психология в схемах, таблицах и опорных схемах: учебное пособие для вузов/ О.В.Нестерова. М.: Айрис-пресс. 2006 – 112 с. С.44-72. (Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
6. Принципы экспериментальной дидактической системы. // Занков Л.В. Избранные педагогические труды.- М.: Педагогика, 1990.- С.112 – 120 (Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
7. Психологический словарь /Под ред. В.В. Давыдова, А.В. Запорожца, Б.Ф. Ломова и др. – М.: Педагогика, 1983. – 448 с.
8. Психология. Словарь /Под общ. Ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
9. Психологія навчання /За ред. Б.Ф.Баєва. – К.: Рад. шк., 1972. – С. 125 – 135.
10. Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся / Под ред. А.А. Бодалева, В.Я. Ляудис. М : НИИОП АПН СССР, 1980, С. 37-52. (Див Електронну хрестоматію до курсу «Педагогічна психологія», укладач Фальковська Л.М.)
11. Рувинский Л.И., Соловьева А.Е. Психология самовоспитания: Учеб. пособие по спецкурсу для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1982. – 143 с.
12. Ситін Г.М. Психологія самовиховання. – К.: Рад. шк., 1973. – 132 с.
13. Стоунс Э. Психопедагогика. Психологическая теория и практика обучения; Пер. с англ. /Под. ред. Н.Ф. Талызиной. – М.: Педагогика, 1984. – 472 с.
14. Фридман Л.М., Пушкина Т.А., Каплунович Изучение личности учащегося и ученических коллективов. – М.: Педагогика, 1983. – С. 98-104.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>

Контрольні питання і завдання

1. Як у психології розуміють «відповідальність»?
2. Які фактори впливають на розвиток відповідальності особистості?
3. Які шляхи та методи підтримки дисципліни дітей у виховному процесі Вам відомі?
4. Як можна сприяти формуванню самостійності особистості?
5. Які шляхи методи та техніки можна використати для розвитку Волі дітей?
6. Дайте характеристику основних методів самовиховання. Які зі згаданих методів Ви застосовуєте для самоудосконалення?

Модуль 4. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Всього годин	У тому числі					Всього годин	У тому числі					
		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота	
Змістовий модуль 7. Соціально-психологічні проблеми колективу школярів													
Тема 8. Взаємостосунки в учнівському колективі	4	2				2	4					4	
• Методи дослідження психофізіологічних, психологічних та соціально-психологічних особливостей сучасного школяра	етап первинного аналізу проблеми	5			2		3	5				5	
	планово-підготовчий етап	4			2		2	4				4	
	етап практичної роботи та звітно-підсумковий етап	4			2		2	4				4	
• ІНДЗ (ПОЗ)	5				5		5				5		
Разом за змістовим модулем 7	22	2			6	5	9	22				5	17
Змістовий модуль 8. Педагогічна соціальна перцепція та взаємодія вчителя з учнями													
Тема 9. Взаємостосунки вчителя та школярів	4	2				2	4	2				2	
• Педагогічне спілкування (ТСО)	4					4	4					4	
Разом за змістовим модулем 8	8	2				6	8	2				6	
Разом за модулем 4	30	4			6	5	15	30	2			5	23

УМОВИ ОТРИМАННЯ ОЦІНКИ ЗА МОДУЛЬ 4.

Оцінка за Модуль 4. виставляється на основі оцінок, які студенти отримали на заняттях.

Кількість оцінюваних занять у модулі: 3 лабораторні заняття.

Мінімальна кількість обов'язкових оцінок – 4 (із 9 можливих):

- 3 оцінки із 3 можливих за результатами роботи на лабораторних заняттях (ПОЗ);
- 1 оцінка за складання теми, що виноситься на самостійне опрацювання.

Обов'язкові види робіт:

- опрацювати теоретичні питання з плану лекційних та лабораторних занять;
- опрацювати основні поняття;
- виконати професійно-орієнтоване завдання (ІНДЗ);
- пройти перевірку рівня засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання, на індивідуальній консультації у викладача.

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

ВЗАЄМОСТОСУНКИ В УЧНІВСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ

Мета: ознайомити студентів зі структурою та динамікою міжособистісної взаємодії у дитячому колективі, впливом соціальної групи на школяра та школяра на соціальну групу.

Професійна спрямованість: розширювати психологічний кругозір; формувати вміння кваліфіковано розрізняти чинники, що обумовлюють положення школяра в системі особистісної взаємодії.

1. Історія вивчення взаєможносунків в дитячих групах та колективах.
2. Учень в системі особистісної взаємодії.
3. Динаміка особистісної взаємодії у дитячому колективі.
4. Положення школяра в системі особистісної взаємодії.

Питання на самостійне опрацювання:

5. Психологічна структура шкільного класу.

Основні поняття	<i>міжособистісна взаємодія; соціометрія; референтометрія; соціометрична зірка; школяр, якому надають перевагу; знехтуваний школяр; ізольований школяр; офіційний лідер; неофіційний лідер</i>
------------------------	--

Література

Основна література

1. Немов Р. С, Кирпичник А. Г. Путь к коллективу. Книга для учителей о психологии ученического коллектива. М., 1988.
2. Крушельницькая О.Б. Социальная психология образования. 2015. // https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya
3. Реан А.А. Социальная педагогическая психология / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. - СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008. – 574 с.

Додаткова література

1. Аникеева Н. П. Учителю о психологическом климате в коллективе. М., 1983.
2. Коломинский Я. Л. Психология личных взаимоотношений в детском коллективе. Минск, 1969.
3. Коломинский Я. Л., Березовин И. А. Некоторые педагогические проблемы социальной психологии. М., 1977.
4. Толстых А. В. Взрослые и дети: Парадоксы общения. М., 1988.

Интернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. https://www.google.com/search?q=%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BD+%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F+%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F&rlz=1C1CHZL_ukUA746UA746&oq=%D0%A0%D0%B5%D0%B0%D0%BD&aqs=chrome.2_69i59j69i57j35i39j0l4j69i61.4983j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8 (Реан А.А.

- Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология).
3. https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya
(Крушельницкая О.Б. Социальная психология образования).

Контрольні питання і завдання

1. Назвіть авторів, що вивчали міжособистісні стосунки у дитячому колективі. Які явища виявили дослідники?
2. Який вплив може здійснювати школяр на учнівський колектив?
3. Який вплив може здійснювати учнівський колектив на школяра?
4. Які фактори визначають динаміку особистісної взаємодії у дитячому колективі?
5. Яке положення в системі особистісної взаємодії можуть посідати учні?
6. Дайте характеристику психологічної структури шкільного класу.

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

ВЗАЄМОСТОСУНКИ ВЧИТЕЛЯ ТА ШКОЛЯРІВ

Мета: ознайомити студентів з явищем педагогічної соціальної перцепції, впливом педагогічної проникливості і спостережливості вчителя на взаємостосунки зі школярами.

Професійна спрямованість: формувати понятійне мислення; розширювати психологічний кругозір; формувати вміння кваліфіковано розрізняти чинники, що обумовлюють взаємостосунки вчителя та школярів.

1. Педагогічна соціальна перцепція.
2. Особистість педагога та пізнання школяра.
3. Самооцінка педагога та відображення ним особистості школяра.
4. Педагогічна проникливість та спостережливість.

Питання на самостійне опрацювання:

5. Педагогічний такт.

Основні поняття	<i>педагогічна соціальна перцепція, педагогічна проникливість, педагогічна спостережливість, педагогічний такт, соціально-перцептивні стереотипи у педагогічному спілкуванні, механізми міжособистісного сприймання у педагогічному спілкуванні (проекція, децентрація, ідентифікація, емпатія, стереотипізація)</i>
------------------------	--

Література

Основна література

1. Айсмонтас Б.Б. Педагогическая психология. Учебник для специалистов-психологов // <https://studfile.net/preview/3539206/>
2. Крушельницкая О.Б. Социальная психология образования. 2015. // https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya
3. Реан А.А. Социальная педагогическая психология / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. - СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008. – 574 с.

Додаткова література

1. Аникеева Н. П. Учителю о психологическом климате в коллективе. М., 1983.
2. Грехнев В.С. Культура педагогического общения: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1990. – 144 с.

3. Коломинский Я. Л. Психология личных взаимоотношений в детском коллективе. Минск, 1969.
4. Коломинский Я. Л., Березовин И. А. Некоторые педагогические проблемы социальной психологии. М., 1977.
5. Толстых А. В. Взрослые и дети: Парадоксы общения. М., 1988.
6. Фридман Л.М., Кулагина И.Ю. Психологический справочник учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 288 с.
7. Фурман А. Розвивальна діагностика психологічної грамотності педагога. Тест "Хто підніме папірець" //Психологія і суспільство. – 2002. – № 1. – С. 119 – 153.

Інтернет-ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. https://www.google.com/search?q=%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BD+%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F+%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F&rlz=1C1CHZL_ukUA746UA746&oq=%D0%A0%D0%B5%D0%B0%D0%BD&ags=chrome.2.69i59j69i57j35i39j0l4i69i61.4983j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8 (Реан А.А. Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология).
3. https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya (Крушельницкая О.Б. Социальная психология образования).

Контрольні питання і завдання

1. Що таке «педагогічна соціальна перцепція»?
2. Які особистісні властивості вчителя впливають на пізнання дитини?
3. Який вплив на сприймання школярів має самооцінка педагога?
4. Що таке «педагогічна проникливість»?
5. Що таке «педагогічна спостережливість»?
6. Як педагогічна проникливість та спостережливість впливають на взаємостосунки вчителя та учнів?
7. Що таке «педагогічний такт»? Наведіть приклади тактовної та нетактовної поведінки вчителя.

ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ, ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОГО ШКОЛЯРА

ЕТАП ПЕРВИННОГО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ

(Методика «Психологічна група ризику – ПГР» (Лєпіхова Л.А., Татенко В.О.)

Мета: розширити та поглибити знання студентів про структуру психологічного дослідження.

Професійна спрямованість: формувати вміння здійснювати аналіз клієнтського запиту та робити категоріально-термінологічне досвідзначення проблеми клієнта; формувати вміння формулювати реалістичні очікування клієнта, розвивати вміння аналізу, синтезу та узагальнення.

Теоретичні питання

1. Діагностичне призначення методики «Психологічна група ризику – ПГР», можливості та обмеження діагностичного інструмента.
2. Опис процедури дослідження.
3. Особливості інтерпретації отриманих результатів за методикою «Психологічна група ризику – ПГР».

Практичне завдання

1. Ознайомлення з клієнтським запитом.
2. Первинний аналіз проблеми.
  - Категоріально-термінологічне до визначення проблеми, з якою звернулися до психолога.
  - Формування реалістичних очікувань у людини, яка звернулася за допомогою, та визначення напрямків практичної роботи психолога.

Протягом лабораторного заняття завершити роботу над пунктом 1.1. та 1.2. I етапу виконання професійно-орієнтованого завдання.

I. ЕТАП ПЕРВИННОГО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ		
Порядок дій	Критерії оцінювання та спосіб презентації*	
1.1. Категоріально-термінологічне до визначення проблеми, з якою звернулися до психолога (уточнення проблеми, її переформулювання з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів)	<p>Діалогічне формулювання проблеми з дотриманням принципу поваги до людини, яка звернулася за психологічною допомогою. Використання базових категорій, понять та термінів, необхідних для подальшої роботи з проблемою.</p> <p>Доступність переформульованої проблеми для сприймання людини, що звернулася за допомогою.</p> <p><i>Опис роботи із проблемою у формі діалогу.</i></p>	
1.2. Формування реалістичних очікувань у людини, яка звернулася за допомогою, та визначення напрямків практичної роботи психолога.	<p>Виокремлення тих моментів у проблемі, які належать та не належать до компетенції психолога.</p> <p>Аргументованість вибору напрямку практичної роботи психолога (психодіагностична, консультативна, корекційно-розвивальна, просвітницько-профілактична та інші види робіт).</p> <p>Конкретність очікувань від роботи психолога.</p> <p>Опис меж компетенції психолога</p>	
	Напрямок практичної роботи	Обґрунтування
	Перелік очікуваних результатів від роботи психолога	

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи

▪ опрацювати теоретичні питання	2 години
▪ ознайомитися з пунктами 1.1. та 1.2. етапу первинного аналізу проблеми алгоритму роботи над професійно-орієнтованим завданням	1 година
▪ Виконати ІНДЗ (ПОЗ) – підготувати матеріали роботи над професійно-орієнтованим завданням в межах пунктів 1.1. та 1.2.	1 година

Оцінювання

матеріали роботи над професійно-орієнтованим завданням в межах пунктів 1.1. та 1.2.

- опис роботи із проблемою у формі діалогу
- опис меж компетенції психолога
- перелік очікуваних результатів від роботи психолога

1 оцінка

Література

Основна література

1. Музика О.Л., Горбунова В.В., Загурська І.С., Майтренко Т.М. Алгоритм роботи над професійно-орієнтованими завданнями з психології // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.16-24).
2. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія». (Методика «Психологічна група ризику – ПГР» (Лепіхова Л.А., Татенко В.О.) //Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с.
3. Фальковська Л.М. Приклад виконання професійно-орієнтованого завдання з курсу «Педагогічна психологія». Завдання 2. //Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с.

Додаткова література

1. Киричук О.В. Розвиток креативності вчителя в педагогічному спілкуванні // Рідна школа. – 1995. – №12. – С.53.
2. Сівак С. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – 72 с.

Інтернет джерела

1. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія» (С. 82-91; 115-130) // <http://eprints.zu.edu.ua/21177/1/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

Контрольні питання і завдання

1. Яке діагностичне призначення методики «Психологічна група ризику – ПГР»?
2. Які можливості та обмеження має згаданий діагностичний інструмент?
3. Опишіть процедуру дослідження за методикою «Психологічна група ризику – ПГР».
4. Які особливості інтерпретації отриманих результатів за методикою «Психологічна група ризику – ПГР» Вам відомі?
5. Які завдання виконує дослідник на етапі первинного аналізу проблеми відповідно до алгоритму виконання ПОЗ?

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

**МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ, ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ШКОЛЯРА**

ПЛАНОВО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Мета: розширити та поглибити знання студентів про структуру психологічного дослідження.

Професійна спрямованість: формувати вміння будувати структуру роботи, здійснювати підбір та аналіз наукової літератури з проблеми, що вивчається, а також готувати матеріали, необхідні для виконання завдання; формувати вміння передбачати проблемні моменти у роботі; розвивати вміння аналізу, синтезу та узагальнення.

Практичне завдання

Планово-підготовчий етап у дослідженні особливостей психофізіологічних, психологічних та соціально-психологічних особливостей школярів за методикою «Психологічна група ризику – ПГР».

- Аналіз власного досвіду виконання подібних завдань при вивченні навчальних дисциплін та проходженні практик.
- Підбір і аналіз літератури та формулювання припущень про причини виникнення проблеми.
- Консультація з фахівцями.
- Складання розгорнутого плану виконання завдання, підбір методів та аналіз ресурсів.
- Передбачення проблемних моментів.
- Підготовка матеріалів, необхідних для виконання завдання.

Протягом лабораторного заняття завершити роботу над пунктами 2.1. - 2.6. II етапу виконання професійно-орієнтованого завдання.

II. ПЛАНОВО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП			
2.1. Аналіз власного досвіду виконання подібних завдань при вивченні навчальних дисциплін та проходженні практик	Повнота переліку навчальних дисциплін, модулів та тем, завдань практик, де виконувалися аналогічні або близькі за змістом завдання.		
	Дисципліна	Модуль	Тема
2.2. Підбір і аналіз літератури та формулювання припущень про причини виникнення проблеми	Назва практики		Зміст завдань
	Наявність всіх видів джерел (довідкова література, монографії, вузькоспеціалізовані статті). Використання електронних каталогів, Internet-ресурсів. Правильність бібліографічного опису. Зазначення основних тез, ідей з конкретних книг чи статей, що дозволяють глибше зрозуміти проблему. Обґрунтованість припущень щодо причин проблеми.		
	Бібліографічний опис джерела		Основні ідеї та тези, що стосуються проблеми

	<p><i>Опис припущень щодо причин виникнення проблеми.</i></p> <p>Пам'ятайте, що посилання виключно на підручники та конспекти лекцій свідчить про низький фаховий рівень психолога.</p>		
<p>2.3. Консультація з фахівцями (в першу чергу це спеціалісти з окремих дотичних до психології галузей (соціологія, психіатрія, педіатрія, дефектологія, правознавство тощо), а також психологи – визнані авторитети в окремих аспектах вашої проблеми)</p>	<p>Аргументоване обґрунтування потреби у консультації фахівця. Визначення фахівців, до яких можна звернутися за консультацією. Повнота переліку та правильність питань для консультації.</p>		
	Фахівець	Обґрунтування необхідності консультації	Перелік питань
	<p>Пам'ятайте, що з учителями, шкільними психологами, працівниками установ та іншими поінформованими особами ви можете просто радитися або уточнювати окремі аспекти проблеми. Консультуватися можна лише з тими, чиї професійні знання апріорі глибші за ваші.</p>		
<p>2.4. Складання розгорнутого плану виконання завдання, підбір методів та аналіз ресурсів</p>	<p>Повнота плану, наявність всіх необхідних етапів. Відповідність методів задачам, що стоять перед психологом на кожному з етапів. Перелік необхідних матеріалів.</p>		
	Етап роботи	Методи та процедури	Необхідні ресурси
<p>2.5. Передбачення проблемних моментів (нерозуміння клієнтом причин проблеми, орієнтація клієнта на швидкий результат, перекладання на психолога відповідальності за вирішення проблеми, провокативна поведінка клієнта (провокація агресії, подвійних стосунків, порушення закону тощо), інші проблемні моменти)</p>	<p>Відповідність виділених проблемних моментів специфіці завдання. Глибина аналізу можливих причин проблемних ситуацій. Продуманість варіантів уникнення проблемних моментів.</p>		
	Проблемні моменти	Причини виникнення	Шляхи уникнення
	<p>Пам'ятайте, що відсутність літератури (те, що ви її не знайшли) чи брак часу (те, що ви не змогли його спланувати) не є проблемними моментами, які стосуються ПОЗ. Професійне життя завжди багатше за навчання, а тому фраза на зразок «ми такого не вчили» також є проблемним моментом, який ПОЗ не стосується.</p>		
<p>2.6. Підготовка матеріалів, необхідних для виконання завдання (структура первинного інтерв'ю, бланки методик, стимульний матеріал, корекційна програма, програма тренінгу, робочі альбоми для ведучого та учасників тренінгу, інші матеріали)</p>	<p>Повнота та якість матеріалів, їх відповідність задачам, що стоять перед психологом.</p> <p><i>Представлення матеріалів.</i></p>		

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи

<ul style="list-style-type: none"> ознайомитися з пунктами 2.1.- 2.6. планово-підготовчого етапу алгоритму роботи над професійно-орієнтованим завданням 	2 години
--	----------

▪ виконати ІНДЗ (ПОЗ) - підготувати матеріали роботи над клієнтським запитом в межах пунктів 2.1. – 2.6	2 години
---	----------

Оцінювання

▪ матеріали роботи над професійно-орієнтованим завданням в межах пунктів 2.1-2.6.	1 оцінка
---	----------

Література

Основна література

1. Музика О.Л., Горбунова В.В., Загурська І.С., Майтренко Т.М. Алгоритм роботи над професійно-орієнтованими завданнями з психології // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.16-24).
2. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія». (Методика «Психологічна група ризику – ПГР» (Лепіхова Л.А., Татенко В.О.) // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с.
3. Фальковська Л.М. Приклад виконання професійно-орієнтованого завдання з курсу «Педагогічна психологія». Завдання 2. // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с.

Додаткова література

1. Киричук О.В. Розвиток креативності вчителя в педагогічному спілкуванні // Рідна школа. – 1995. – №12. – С.53.
2. Сівак С. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – 72 с.

Інтернет джерела

1. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія» (С. 82-91; 115-130) // <http://eprints.zu.edu.ua/21177/1/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

Контрольні питання і завдання

1. Які завдання має виконати дослідник на планово-підготовчому етапі відповідно до алгоритму підготовки ПОЗ?
2. Дайте стислий аналіз виконання кожного із пунктів планово-підготовчого етапу у процесі роботи над ІНДЗ (ПОЗ), який Ви обрали:
  - Чи усі пункти виконали?
  - Наскільки якісно виконали кожний пункт?
  - Які із пунктів Вам було легко виконувати і чому?
  - При виконанні яких пунктів Ви мали труднощі?
  - Які саме труднощі Ви мали під час виконання завдання? Як Ви їх подолали? Чи є труднощі, які Ви не змогли подолати?
  - Яка допомога з боку викладача Вам потрібна для успішного завершення роботи над планово-підготовчим етапом?

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ, ПСИХОЛОГІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ШКОЛЯРА

ЕТАП ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ТА ЗВІТНО-ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП

Мета: розширити та поглибити знання студентів про структуру психологічного дослідження.

Професійна спрямованість: формувати вміння застосовувати методику «Психологічна група ризику – ПГР» для вивчення психофізіологічних, психологічних та соціально-психологічних особливостей школярів, формувати вміння здійснювати збір емпіричних даних; формувати вміння аналізувати та інтерпретувати отримані результати; формувати вміння визначати основні напрямки психологічної допомоги клієнту та надавати таку допомогу; розвивати вміння аналізу, синтезу та узагальнення.

Практичне завдання

Етап практичної роботи та звітно-підсумковий етап у дослідженні психофізіологічних, психологічних та соціально-психологічних особливостей школярів за методикою «Психологічна група ризику – ПГР».

- Збір емпіричних даних.
- Аналіз та інтерпретація отриманих даних.
- Надання психологічної допомоги.
- Представлення результатів людині, яка звернулася із запитом.

Протягом лабораторного заняття завершити роботу над пунктами 3.1. - 3.3. та 4.1. III й IV етапів виконання професійно-орієнтованого завдання.

III. ЕТАП ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

3.1. Збір емпіричних даних (діагностичне дослідження, експеримент, біографічне дослідження, психосемантичне дослідження, первинне діагностичне інтерв'ю, інші способи дослідження проблеми)	Правильність збору емпіричних даних з використанням обов'язкової методики. Обґрунтованість вибору додаткової методики (якщо такий вибір був). Якість структурування та презентації зібраних матеріалів. <i>Обґрунтування вибору додаткової методики (якщо такий був). Текстове, табличне, графічне представлення отриманих даних.</i>
3.2. Аналіз та інтерпретація отриманих даних	Правильність вибору методів якісного (класифікація, опис окремих випадків, схематизація, типологізація тощо) та кількісного аналізу (описові статистики, кореляційний аналіз, методи статистичного висновку, методи багатовимірної статистики). Відповідність емпіричних даних та зроблених висновків. Глибина та повнота аналізу та інтерпретації отриманих даних. <i>Аналіз та інтерпретація отриманих даних.</i>
3.3. Надання психологічної допомоги* (консультативна бесіда, психотерапевтична робота, тренінгове заняття,	Правильність застосування психологічних технік та методик з дотриманням конкретних вимог, обґрунтованих та описаних їх авторами. Обґрунтованість вибору додаткових технік та методик (якщо такий

розвиваюче заняття, навчаючий експеримент, інші ситуації практичної роботи)	вибір був). Дотримання принципів професійної етики. <i>Обґрунтування вибору додаткової техніки або процедури (якщо такий був).</i> <i>Опис процесу надання допомоги.</i>
---	---

IV. ЗВІТНО-ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП

4.1. Представлення результатів людині, яка звернулася із запитом (висновок за результатами дослідження, підсумкова консультативна бесіда, звіт за результатами тренінгової роботи, виступ на батьківських зборах, перед виробничим колективом, інші варіанти представлення результатів)	Правильність та обґрунтованість висновків. Якість оформлення звіту, повідомлення, діагностичного висновку тощо. Узгодження очікувань (пункт 1.2.) і отриманих результатів. <i>Діалогічне представлення результатів роботи замовнику чи клієнту з використанням табличних, графічних, відео матеріалів тощо.</i>
---	--

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи

▪ ознайомитися з пунктами 3.1.-3.3. та 4.1. етапу практичної роботи та звітно-підсумкового етапу алгоритму роботи над професійно-орієнтованим завданням	2 години
▪ виконати ІНДЗ (ПОЗ) - підготувати матеріали роботи над клієнтським запитом в межах пунктів 3.1. – 3.3 та 4.1.	2 години

Оцінювання

▪ матеріали роботи над професійно-орієнтованим завданням в межах пунктів 3.1. – 3.3 та 4.1.	1 оцінка
---	----------

Література

Основна література

- Музика О.Л., Горбунова В.В., Загурська І.С., Майтренко Т.М. Алгоритм роботи над професійно-орієнтованими завданнями з психології // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с. (С.16-24).
- Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія». (Методика «Психологічна група ризику – ПГР» (Лепіхова Л.А., Татенко В.О.) //Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с.
- Фальковська Л.М. Приклад виконання професійно-орієнтованого завдання з курсу «Педагогічна психологія». Завдання 2. //Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л.Музики. Навчальний посібник. – Житомир, 2010. – 566 с.

Додаткова література

- Киричук О.В. Розвиток креативності вчителя в педагогічному спілкуванні // Рідна школа. – 1995. – №12. – С.53.
- Сівак С. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – 72 с.

Інтернет джерела

1. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія» (С. 82-91; 115-130) // <http://eprints.zu.edu.ua/21177/1/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

Контрольні питання і завдання

1. Які завдання має виконати дослідник на етапі практичної роботи та звітно-підсумковому етапі відповідно до алгоритму підготовки ПОЗ?
2. Дайте стислий аналіз виконання кожного із пунктів етапу практичної роботи та звітно-підсумкового етапу у процесі роботи над ІНДЗ (ПОЗ), який Ви обрали:
  - Чи усі пункти виконали?
  - Наскільки якісно виконали кожний пункт?
  - Які із пунктів Вам було легко виконувати і чому?
  - При виконанні яких пунктів Ви мали труднощі?
  - Які саме труднощі Ви мали під час виконання завдання? Як Ви їх подолали? Чи є труднощі, які Ви не змогли подолати?
  - Яка допомога з боку викладача Вам потрібна для успішного завершення роботи над етапом практичної роботи та звітно-підсумковим етапом?

Тема для самостійного опрацювання

ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ

Мета: формувати у студентів уявлення про стилі педагогічного спілкування, про ефективне та неефективне заохочення у процесі взаємодії вчителя та школярів.

Професійна спрямованість: формувати вміння робити психологічний аналіз ситуації спілкування вчителя й учнів та визначати шляхи оптимізації їх взаємодії.

1. Поняття про професійне педагогічне спілкування.
2. Стилi педагогічного спілкування.
3. Педагогічне спілкування і міжособистісні цінності учнів.
4. Особистісно-професійні риси та уміння вчителя, важливі для спілкування.
5. Ефективне і неефективне заохочення.
6. Випадкове і спеціально організоване у педагогічному спілкуванні.
7. Фронтальне і діадичне спілкування.

Основні поняття	спілкування, педагогічне спілкування, стилі педагогічного спілкування (авторитарний стиль, демократичний стиль, ліберальний стиль), педагогічний вплив, ефективне заохочення, неефективне заохочення, фронтальне спілкування, діадичне спілкування
------------------------	--

Завдання для самостійної роботи

▪ опрацювати питання	3 години
▪ опрацювати основні поняття	1 година

Оцінювання

■ перевірка рівня засвоєння знань на індивідуальній консультації у викладача	1 оцінка
--	----------

Література

Основна література

1. Реан А.А., Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология. – СПб.: ЗАО "Издательство "Питер", 1999. – С. 286 – 304.
2. Крушельницкая О.Б. Социальная психология образования. 2015. // https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya

Додаткова література

1. Исмагилова А.Г. Стиль педагогического общения воспитателя детского сада //Вопр. психологии. – 2000. – № 5. – С. 65 – 71.
2. Коломинский Я.Л., Панько Е.А. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1988. – С. 173 – 184. Мухина В.С. Шестилетний ребенок в школе: Кн. для учителя начальных клас сов. – М.: Просвещение, 1986. – С. 117 – 136.
3. Рюшнина Л.И. Эмпирическое изучение стилей поведения педагогов //Вопр. психологии. – 2000. – № 1. – С. 142 – 149.

Інтернет-ресурси

1. https://www.google.com/search?q=%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BD+%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F+%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F&rlz=1C1CHZL_ukUA746UA746&oq=%D0%A0%D0%B5%D0%B0%D0%BD&aqs=chrome.2.69i59j69i57j35i39j0l4j69i61.4983j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8 (Реан А.А., Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология. Розділ «Педагогічне спілкування»).
2. https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya (Крушельницкая О.Б. Социальная психология образования).

Контрольні питання і завдання

1. Які особливості має професійне педагогічне спілкування?
2. Дайте стислу характеристику різних стилів педагогічного спілкування.
3. Наведіть приклади ефективного та неефективного заохочення вчителем школярів у процесі взаємодії.
4. Як змінюють школярів випадкові та спеціально організовані впливи вчителя?
5. Чим відрізняються фронтальне та діалогічне спілкування?

Модуль 5. ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього годин	У тому числі					Всього годин	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Змістовий модуль 9. Вплив освітнього середовища на розвиток особистості												
Тема 10. Проблема освітнього середовища у психологічній науці	5	2				3	5	2			3	
<ul style="list-style-type: none"> Референтні відносини і розвиток здібностей та обдарованості в освітньому середовищі	11		2			9	11				11	
Разом за змістовим модулем 9	16	2	2			12	16	2			13	
Змістовий модуль 10. Проблема побудови розвивального освітнього середовища												
Тема 11. Прикладні питання побудови розвивального освітнього середовища для дітей і молоді	7		2			5	7				7	
<ul style="list-style-type: none"> Проблема підготовки педагогів до роботи з обдарованими дітьми та молоддю (ТСО)	7					7	7				7	
Разом за змістовим модулем 10	14		2			12	14				14	
Разом за модулем 5	30	2	4			24	30	2			28	

УМОВИ ОТРИМАННЯ ОЦІНКИ ЗА МОДУЛЬ 5.

Оцінка за Модуль 5. виставляється на основі оцінок, які студенти отримали на заняттях.

Кількість оцінюваних занять у модулі: 2 практичні заняття.

Мінімальна кількість обов'язкових оцінок – 3 (із 9 можливих):

- 1 оцінка із 2 можливих за усні відповіді на практичних заняттях;
- 1 оцінка із 2 можливих за тести або самостійну роботу на практичних заняттях;
- 1 оцінка за складання теми, що виноситься на самостійне опрацювання.

Обов'язкові види робіт:

- опрацювати теоретичні питання з плану практичного заняття;
- опрацювати основні поняття;
- побудувати схеми;
- заповнити таблиці;
- пройти перевірку рівня засвоєння знань з теми, яка виносилася на самостійне опрацювання, на індивідуальній консультації у викладача.

Види робіт на вибір:

- реферат (готують декілька студентів з академічної групи).

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЛЕКЦІЙНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

ПРОБЛЕМА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

Мета: формувати у студентів уявлення про освітнє середовище.

Професійна спрямованість: розширити психологічний кругозір; формувати уміння розумітися на характеристиках освітнього середовища, що сприяє розвитку здібностей та обдарованості школярів.

1. Поняття про освітнє середовище, здібності та обдарованість.
2. Основні освітні парадигми та моделі освітнього середовища.
3. Підходи до вивчення освітнього середовища у зарубіжній науці.
4. Підходи до дослідження освітнього середовища у вітчизняній науці.

Питання на самостійне опрацювання:

5. Принципи побудови освітнього розвивального середовища, сприятливого для розвитку здібностей та обдарованості школяра.

Основні поняття	<i>освітнє середовище, здібності, обдарованість</i>
----------------------------	---

Література

1. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : [монографія] / Р. О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін.; [за ред. Р. О. Семенової]. — К.-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 228 с. <http://lib.iitta.gov.ua/8519/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf>
2. Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О.Л. Музики. — Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. — 146 с. // <http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>

Інтернет-ресурси

1. <http://lib.iitta.gov.ua/8519/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf>
2. <http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>

Контрольні питання і завдання

1. Як в межах особистісного підходу розуміють поняття «освітнє середовище», «здібності» та «обдарованість»?
2. Дайте стислу характеристику основних освітніх парадигм.
3. Дайте стислу характеристику моделей освітнього середовища.
4. Опишіть основні підходи до вивчення освітнього середовища у зарубіжній науці.
5. Опишіть основні підходи до вивчення освітнього середовища у вітчизняній науці.
6. Які принципи побудови освітнього розвивального середовища, сприятливого для розвитку здібностей та обдарованості школярів, Вам відомі?

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

РЕФЕРЕНТНІ ВІДНОСИНИ І РОЗВИТОК ЗДІБНОСТЕЙ ТА ОБДАРОВАНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Мета: ознайомити студентів з впливом референтних осіб на розвиток здібностей та обдарованості особистості.

Професійна спрямованість: розширити психологічний кругозір; формувати критичне мислення; формувати вміння розрізняти позитивний та негативний вплив референтних осіб на розвиток здібностей та обдарованості школярів.

1. Поняття про референтність, референтні групи та особи у психології.
2. Функції референтних груп.
3. Референтність і референтні відносини в освітньому середовищі.
4. Надситуативна і наднормативна активність і референтні відносини.
5. Референтність і пріоритети в розвитку здібностей та обдарованості на окремих вікових етапах .

Основні поняття	<i>здібності, обдарованість, освітнє середовище, референтність, референтна особистість, референтна група, контактна референтна група, віртуальна референтна група, група з позитивною референтністю, група з негативною референтністю, функції референтної групи (нормативна, порівняльно-оцінна, спонукальна, функція валідизації, ціннісна підтримка, засоби поцінування, засоби знецінювання</i>
Реферати	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Вплив поцінування та знецінювання на розвиток здібностей молодших школярів.</i> ▪ <i>Тенденції у рефлексії поцінування досягнень контактним оточенням у молодшому шкільному віці.</i> <p>Основне джерело: Никончук Н.О. Вплив соціального оточення на розвиток здібностей молодших школярів / Н.О.Никончук // Наука і освіта // Науково-практичний журнал південного наукового центру АПН України. – Одеса. – 2014. – № 5. – С. 254-260.</p> <p>http://eprints.zu.edu.ua/13789/1/Nykonchuk_2014.pdf</p>

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати теоретичні питання	4 години
Опрацювати основні поняття	1 година
Побудувати схему «Класифікація референтних груп»	1 година
Побудувати схему «Класифікація референтних осіб»	1 година
Заповнити таблицю «Функції референтних груп»	2 години
Підготувати реферат	за рахунок частини годин на опрацювання теоретичних питань

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання або реферат	1 оцінка
▪ тест або самостійна робота	1 оцінка

Таблиця 1

Функції референтних груп

№	Назва функції	Характеристика функції

Література

Основна література

1. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : [монографія] / Р. О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін.; [за ред. Р. О. Семенової]. — К.-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 228 с. (С. 69-90) // <http://lib.iitta.gov.ua/8519/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf>
2. Никончук Н.О. Вплив соціального оточення на розвиток здібностей молодших школярів / Н.О.Никончук // Наука і освіта // Науково-практичний журнал південного наукового центру АПН України. — Одеса. — 2014. — № 5. — С. 254-260.
3. Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О.Л. Музики. — Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. — 146 с. (С. 7-10, 39-57) // <http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>
4. Крушельницькая О.Б. Социальная психология образования. 2015. (Розділ «Референтні взаємостосунки як фактор соціалізації особистості школяра») // https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya

Додаткова література

1. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / [за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики]. — Житомир : Вид-во Рута, 2006. — 320 с. (С. 31-41; 170-181; 288-305). // <http://eprints.zu.edu.ua/2799/1/monographiya.pdf>
2. Музика О.Л., Никончук Н.О. Розвиток здібностей молодших школярів засобами усної народної творчості: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Олександр Музика, Наталія Никончук. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. — 200 с. (С. 36-43, 57-61) // http://lib.iitta.gov.ua/704520/1/Muzyka_O_L_RZSUNT.pdf

Інтернет-ресурси

1. <http://lib.iitta.gov.ua/8519/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf>
2. <http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>
3. <http://eprints.zu.edu.ua/2799/1/monographiya.pdf>
4. <https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lpo/>

Контрольні питання і завдання

1. Як у психології розуміють поняття «референтність», «референтні групи» та «референтні особи»?
2. Опишіть нормативну, порівняльно-оцінну, спонукальну функції та функцію валідизації, які виконує референтна група.
3. Який вплив має визнання референтних осіб на розвиток здібностей особистості?
4. Що таке надситуативна і наднормативна активність особистості?
5. Які конфлікти мають обдаровані діти?
6. Що таке «ціннісна підтримка»?
7. Дайте стислу характеристику пріоритетів розвитку здібностей особистості на різних вікових етапах.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ ПОБУДОВИ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Мета: формувати в студентів уявлення про особливості побудови розвивального освітнього середовища для дітей та молоді.

Професійна спрямованість: розвивати психологічний кругозір; формувати вміння виокремлювати психологічні засади побудови розвивального освітнього середовища для осіб різних вікових груп.

1. Психологічні основи побудови освітнього середовища для дошкільнят.
2. Особливості створення розвивального освітнього середовища для молодших школярів.
3. Специфіка створення розвивального освітнього середовища для підлітків.
4. Психологічні засади побудови освітнього середовища для осіб у юнацькому віці та у віці ранньої молодості.

Основні поняття	<i>здібності, обдарованість, освітнє середовище</i>
Реферат	<p>▪ <i>Метод розвиваючого дискомфорту</i></p> <p><u>Основне джерело:</u> Юркевич В.С. Опыт развития креативности у одаренных детей и подростков // http://childpsy.ru/lib/articles/id/21838.php?print=Y</p>

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати основні поняття	2 години
Опрацювати теоретичні питання	
Укласти список характеристик освітнього середовища, сприятливого для розвитку дітей дошкільного віку	1 година
Укласти список характеристик освітнього середовища, сприятливого для розвитку молодших школярів	1 година
Укласти список характеристик освітнього середовища, сприятливого для розвитку підлітків	1 година

Укласти список характеристик освітнього середовища, сприятливого для розвитку юнаків	1 година
Укласти список характеристик освітнього середовища, сприятливого для розвитку молоді (осіб у віці ранньої молодості; студентів)	1 година
Оцінювання	
▪ усна відповідь на питання або реферат	1 оцінка
▪ тест	1 оцінка

Література

Основна література

1. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : [монографія] / Р. О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін.; [за ред. Р. О. Семенової]. — К.-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 228 с. (С. 91-221) <http://lib.iitta.gov.ua/8519/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf>
2. Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О.Л. Музики. — Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. — 146 с. (С. 74-91) <http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>

Додаткова література

1. Ковалев Г. А. Психическое развитие ребенка и жизненная среда / Г. А. Ковалев // Вопросы психологии. — 1993. — № 1. — С. 13-23.
2. Савенков А. И. Образовательная среда / А. И. Савенков // Школьный психолог. — 2008. — № 20. — С. 4-5. 12.
3. Слободчиков В. И. О понятии образовательной среды в концепции развивающего образования / В. И. Слободчиков. — М. : Экспертцентр РОСС, 2000. — 230 с.
4. Чудновский В. Э. Одаренность: дар или испытание / В. Э. Чудновский, В. С. Юркевич. — М. : Знание, 1990. — 80 с.
5. Юркевич В. С. Одаренный ребенок: иллюзии и реальность / В. С. Юркевич. — М. : Просвещение, 2000. — 136 с. // http://www.center-nlp.ru/library/s55/nlp/jurkevich.html?current_book_page=all
6. Юркевич В. С. Современные проблемы работы с одаренными детьми // Электронный журнал «Психологическая наука и образование». — 2010. — С. 118-129. // https://psyjournals.ru/files/33829/psyedu_ru_2010_5_Yurkiewich.pdf
7. Крушельницкая О.Б. Социальная психология образования. 2015. // https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya
8. Юркевич В. С. Одаренные дети: сегодняшние тенденции и завтрашние вызовы // Психологическая наука и образование. — 2011.— № 4. — С. 99-108. // https://psyjournals.ru/files/48678/psyedu_2011_n4_Yurkevich.pdf

Інтернет-ресурси

1. <http://lib.iitta.gov.ua/8519/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf>
2. <http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>
3. https://psyjournals.ru/files/48678/psyedu_2011_n4_Yurkevich.pdf
4. https://psyjournals.ru/files/33829/psyedu_ru_2010_5_Yurkiewich.pdf
5. http://www.center-nlp.ru/library/s55/nlp/jurkevich.html?current_book_page=all

Контрольні питання і завдання

1. Опишіть психологічні основи побудови освітнього середовища для дошкільнят.
2. Які психологічні закономірності потрібно врахувати для побудови розвивального освітнього середовища для молодших школярів?
3. Опишіть психологічні основи побудови освітнього середовища для підлітків.
4. Які психологічні закономірності потрібно врахувати для побудови розвивального освітнього середовища для юнаків та молоді?
5. Що спільного є у побудові розвивального освітнього середовища для осіб різних вікових груп?

Тема для самостійного опрацювання

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ ТА МОЛОДДЮ

Мета: формувати у студентів уявлення про характеристики освітнього середовища, що сприяє розвитку здібностей та одарованості особистості, про роль педагога у побудові освітнього середовища.

Професійна спрямованість: розширювати психологічний кругозір; розвивати критичне мислення; формувати уміння виокремлювати характеристики освітнього середовища, що сприяє розвитку здібностей та одарованості особистості.

1. Педагог як системотвірний чинник освітнього середовища.
2. Стосунки обдарованих дітей з однолітками.
3. Особливості побудови навчальної програми для обдарованих.
4. Професійно важливі якості педагога, який працює з обдарованими дітьми.
5. Програма підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми.

Основні поняття	здібності, обдарованість, творчість
----------------------------	--

Законспектувати статтю	<ul style="list-style-type: none"> Музика О.Л., Музика О.О. Ціннісні орієнтири і психологічна підтримка обдарованих дітей // На злеті думки. Залучення обдарованої молоді до науково-дослідницької роботи: зб. доповідей та тез науково-практичної конференції. – Житомир: МАН, Житомирське регіональне відділення, 2013. – С. 6-11. Джерело: Див. пункт 2 у списку літ.
Завдання для самостійної роботи	
<ul style="list-style-type: none"> опрацювати питання 	4 години
<ul style="list-style-type: none"> опрацювати основні поняття 	
<ul style="list-style-type: none"> законспектувати статтю 	1 година
<ul style="list-style-type: none"> побудувати таблицю «Чому частина вчителів не бажають навчати обдарованих дітей» 	1 година
<ul style="list-style-type: none"> побудувати таблицю «Стандарти підготовки вчителів до навчання обдарованих» 	1 година
Оцінювання	
<ul style="list-style-type: none"> перевірка рівня засвоєння знань на індивідуальній консультації у викладача 	1 оцінка

Таблиця 1

Чому частина вчителів не бажають навчати обдарованих дітей

№	Особливості обдарованих дітей	Які труднощі обумовлюють згадані особливості у професійній діяльності вчителя

Таблиця 2

Стандарти підготовки вчителів до навчання обдарованих

(розроблені Національною асоціацією заради обдарованих дітей та Радою з питань особливих дітей, США)

№	Назва блоку (усього 10 блоків)	Знання та вміння вчителя

Література

Основна література

- Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О.Л. Музики. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 146 с. **(С. 58-73)**
<http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>
- Музика О.Л., Музика О.О. Ціннісні орієнтири і психологічна підтримка обдарованих дітей // На злеті думки. Залучення обдарованої молоді до науково-

дослідницької роботи: зб. доповідей та тез науково-практичної конференції. – Житомир: МАН, Житомирське регіональне відділення, 2013. – С. 6-11.
http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2526/1/O_L_Muzyka_O_O_Muzyka_NSD_KP.pdf

Додаткова література

1. Кульчицкая Е.И., Моляко В.А. Сирень одаренности в саду творчества. – Житомир: Вид-во Жду ім. і.Франка, 2008. - 316 с. (С. 4-31; 87-99)
2. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. — К.: Видавничий центр «Академія», 2002. — 528 с. (С. 206-209)
// <https://westudents.com.ua/glavy/50094-problema-navchannya-obdarovanih-dtey.html>

Інтернет-ресурси

1. <http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>
2. <https://westudents.com.ua/glavy/50094-problema-navchannya-obdarovanih-dtey.html>
3. http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2526/1/O_L_Muzyka_O_O_Muzyka_NSD_KP.pdf

Контрольні питання і завдання

1. Яких дітей вважають обдарованими?
2. Чому частина вчителів не бажають працювати з обдарованими дітьми? Які труднощі вони відчувають у роботі зі згаданою категорією школярів?
3. Які параметри мають враховувати психологи та педагоги при побудові навчальних програм для обдарованих дітей?
4. Дайте стислу характеристику шести підходів до побудови навчальних програм для обдарованих (автори: Д. Вантассел-Баска та Т. Станбау).
5. Які професійно важливі риси педагога сприяють роботі з обдарованими дітьми?
6. Дайте стислу характеристику 10 блоків програми підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми, розробленої в США.
7. Зробіть порівняльний аналіз підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми у різних країнах світу.

ВИМОГИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПМР № 2

ПМР № 2 з курсу «Педагогічна психологія» пишеться за результатами вичення студентами модулів 3-5.

Вимоги до ПМР № 2

1. Студенти мають володіти теоретичним матеріалом модулів 3-5 з курсу «Педагогічна психологія».
2. Студенти мають виконати усі обов'язкові види робіт в межах модулів 3-5, передбачені робочою програмою та методичними рекомендаціями, на позитивні оцінки.
3. Студенти мають скласти теми, що виносилися на самостійне опрацювання в межах модулів 3-5, на позитивні оцінки

Структура білету ПМР № 2

Заліковий білет включає **три види** завдань.

I. Тестове завдання (максимальна кількість балів - 20).

Приклад тестового завдання:

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді

1. Яка складова у переліку розділів педагогічної психології є зайвою?
  - а) психологія навчання;
  - б) психологія учіння;
  - в) психологія виховання;
  - г) психологія педагогічної діяльності;
  - д) психологія професійно-технічної освіти.

II. Теоретичне питання (максимальна кількість балів - 30).

1. Поняття мети виховання.
2. Психологічні впливи і стратегії у вихованні.
3. Сутність засобів та методів виховання.
4. Принципи і закономірності виховання.
5. Показники і критерії вихованості школярів.
6. Психологічні умови формування властивостей особистості.
7. Соціально-психологічні аспекти виховання. Основні соціальні інститути виховання.
8. Психологічні питання перевиховування та психокорекції.
9. Проблема управління вихованням.
10. Предмет виховання. Критерії та показники вихованості та виховуваності.
11. Рівні вихованості та виховуваності.
12. Ознаки вихованості: моральна саморегуляція, цілісний та визначений характер, довільність та просоціальна спрямованість особистості тощо.
13. Моделі та стилі виховання. Полікультурне виховання.
14. Поняття виховного впливу.
15. Класифікація виховних впливів
16. Психологія морального виховання особистості.
17. Психологічні питання виховання характеру.
18. Методи самовиховання та самоосвіти.
19. Поняття важковиховуваності.
20. Загальна характеристика девіантної поведінки.
21. Класифікація «важких дітей».
22. Акцентуації характеру як причини важковиховуваності.
23. Основні симптоми шкільної психологічної дезадаптації.
24. Психологічний супровід «важких» дітей та методи психокорекції поведінки осіб з девіантними ознаками.

25. Поняття відповідальності у психології.
26. Типи та фактори відповідальності.
27. Принципи організації і підтримки дисципліни у виховному процесі.
28. Психологічний підхід до формування самостійності дитини.
29. Психологічні питання виховання волі дитини.
30. Психологічні основи самовиховання.
31. Історія вивчення взаємостосунків в дитячих групах та колективах.
32. Учень в системі особистісної взаємодії.
33. Динаміка особистісної взаємодії у дитячому колективі.
34. Положення школяра в системі особистісної взаємодії.
35. Психологічна структура шкільного класу.
36. Педагогічна соціальна перцепція.
37. Особистість педагога та пізнання школяра.
38. Самооцінка педагога та відображення ним особистості школяра.
39. Педагогічна проникливість та спостережливість.
40. Педагогічний такт.
41. Поняття про професійне педагогічне спілкування.
42. Стили педагогічного спілкування.
43. Педагогічне спілкування і міжособистісні цінності учнів.
44. Особистісно-професійні риси та уміння вчителя, важливі для спілкування.
45. Ефективне і неефективне заохочення.
46. Випадкове і спеціально організоване у педагогічному спілкуванні. Фронтальне і діадичне спілкування.
47. Поняття про освітнє середовище, здібності та обдарованість.
48. Основні освітні парадигми та моделі освітнього середовища.
49. Підходи до вивчення освітнього середовища у зарубіжній науці.
50. Підходи до дослідження освітнього середовища у вітчизняній науці.
51. Принципи побудови освітнього розвивального середовища, сприятливого для розвитку здібностей та обдарованості школяра.
52. Поняття про референтність, референтні групи та особи у психології.
53. Функції референтних груп.
54. Референтність і референтні відносини в освітньому середовищі.
55. Надситуативна і наднормативна активність і референтні відносини.
56. Референтність і пріоритети в розвитку здібностей та обдарованості на окремих вікових етапах .
57. Психологічні основи побудови освітнього середовища для дошкільнят.
58. Особливості створення розвивального освітнього середовища для молодших школярів.
59. Специфіка створення розвивального освітнього середовища для підлітків.
60. Психологічні засади побудови освітнього середовища для осіб у юнацькому віці та у віці ранньої молодості.
61. Педагог як системотвірний чинник освітнього середовища.
62. Стосунки обдарованих дітей з однолітками.
63. Особливості побудови навчальної програми для обдарованих.
64. Професійно важливі якості педагога, який працює з обдарованими дітьми.
65. Програма підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми.

III. Практичне (професійно-орієнтоване) завдання - звіт за лабораторні заняття 4-6. (максимальна кількість балів – 50). Представлений матеріал лабораторних з № 4 по № 6 із врахуванням зауважень та побажань викладача, успішний захист дослідження.

ВИМОГИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Студенти мають володіти теоретичним матеріалом з курсу «Педагогічна психологія».
2. Студенти мають виконати усі обов'язкові види робіт, передбачені робочою програмою та методичними рекомендаціями, на позитивні оцінки.
3. Студенти мають скласти на позитивні оцінки теми, що виносилися на самостійне опрацювання.

Структура залікового білету

Заліковий білет включає **три види** завдань.

I. Тестове завдання (максимальна кількість балів - 20).

Приклад тестового завдання:

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді

1. Що є психологічними засобами виховання:
  - a. різноманітні види навчання, психотерапія, психокорекція;
  - b. різноманітні види навчання (що пов'язані з формуванням вчинків людини), переконання;
  - c. навіювання, зміна соціальних установок, перетворення когнітивної сфери;
  - d. психотерапія, психокорекція, соціально-психологічний тренінг.

II. Теоретичне питання (максимальна кількість балів - 30).

1. Поняття про предмет педагогічної психології.
2. Структура, принципи категорії та методи сучасної педагогічної психології
3. Етапи становлення педагогічної психології як науки.
4. Основні проблеми сучасної педагогічної психології.
5. Основні завдання педагогічної психології.
6. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.
7. Методологічні принципи педагогічної психології.
8. Основні категорії педагогічної психології.
9. Методи сучасної педагогічної психології. Формуючий експеримент як один із основних методів психолого-педагогічних досліджень.
10. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
11. Функції та протиріччя педагогічної діяльності.
12. Особливості педагогічного колективу.
13. Професійний розвиток та деформації особистості педагога.
14. Стиль педагогічної діяльності.
15. Професійна Я-концепція вчителя.
16. Сутність та структура педагогічних здібностей.
17. Професійно важливі риси вчителя.
18. Професійний розвиток та деформації особистості педагога.
19. Поняття про навчання у педагогічній психології.
20. Зв'язок навчання з розвитком та дозріванням.
21. Історичні методи та форми організації навчання.
22. Структура навчання.
23. Психологічні проблеми навчальності та шкільної успішності.
24. Загальна характеристика процесу навчання.
25. Класифікація видів навчання.
26. Психологічна характеристика форм передачі знань.
27. Управління учбовою діяльністю учнів.

28. Научіння та учіння.
29. Концепція навчальної діяльності.
30. Покомпонентний аналіз навчальної діяльності.
31. Мотиви навчальної діяльності.
32. Психологічні умови формування уміння вчитися.
33. Сутність процесу учіння, його структурні елементи.
34. Мотивація учіння.
35. Типи ставлення учня до учіння.
36. Психологічні умови формування уміння вчитися.
37. Психологічні фактори успішності учіння.
38. Основні типи навчання та їх психологічні моделі.
39. Напрями розвитку сучасного навчання.
40. Класифікація видів навчання.
41. Програмоване та сугестопедичне навчання.
42. Знаково-контекстне навчання.
43. Модульне та проблемне навчання.
44. Психологічні основи розвивального навчання.
45. Навчання та учіння в контекстів вікового розвитку особистості.
46. Вікові аспекти учбової діяльності особистості.
47. Вік і здатність до навчання.
48. Поняття про бар'єри педагогічної взаємодії.
49. Типологія педагогічних бар'єрів.
50. Поняття мети виховання.
51. Психологічні впливи і стратегії у вихованні.
52. Сутність засобів та методів виховання.
53. Принципи і закономірності виховання.
54. Показники і критерії вихованості школярів.
55. Психологічні умови формування властивостей особистості.
56. Соціально-психологічні аспекти виховання. Основні соціальні інститути виховання.
57. Психологічні питання перевиховування та психокорекції.
58. Проблема управління вихованням.
59. Предмет виховання. Критерії та показники вихованості та виховуваності.
60. Рівні вихованості та виховуваності. Ознаки вихованості: моральна саморегуляція, цілісний та визначений характер, довільність та просоціальна спрямованість особистості тощо.
61. Моделі та стилі виховання. Полікультурне виховання.
62. Поняття виховного впливу. Класифікація виховних впливів.
63. Психологія морального виховання особистості.
64. Психологічні питання виховання характеру.
65. Методи самовиховання та самоосвіти.
66. Поняття важковиховуваності. Класифікація «важких дітей».
67. Загальна характеристика девіантної поведінки та акцентуацій як причини важковиховуваності.
68. Основні симптоми шкільної психологічної дезадаптації.
69. Психологічний супровід «важких» дітей та методи психокорекції поведінки осіб з девіантними ознаками.
70. Поняття відповідальності у психології. Типи та фактори відповідальності.
71. Принципи організації і підтримки дисципліни у виховному процесі.
72. Психологічний підхід до формування самостійності дитини.
73. Психологічні питання виховання волі дитини.

74. Психологічні основи самовиховання.
75. Учень в системі особистісної взаємодії. Динаміка особистісної взаємодії у дитячому колективі.
76. Положення школяра в системі особистісної взаємодії. Психологічна структура шкільного класу.
77. Педагогічна соціальна перцепція. Особистість педагога та пізнання школяра.
78. Самооцінка педагога та відображення ним особистості школяра.
79. Педагогічна проникливість та спостережливість. Педагогічний такт.
80. Поняття про професійне педагогічне спілкування. Стилi педагогічного спілкування.
81. Випадкове і спеціально організоване у педагогічному спілкуванні. Ефективне і неефективне заохочення.
82. Поняття про освітнє середовище, здібності та обдарованість.
83. Принципи побудови освітнього розвивального середовища, сприятливого для розвитку здібностей та обдарованості школяра.
84. Поняття про референтність, референтні групи та референтні особи у психології. Функції референтних груп.
85. Референтність і референтні відносини в освітньому середовищі. Пріоритети в розвитку здібностей та обдарованості на окремих вікових етапах.
86. Психологічні основи побудови освітнього середовища для осіб різного віку.
87. Педагог як системотвірний чинник освітнього середовища.
88. Особливості навчання обдарованих дітей.

Практичне (професійно-орієнтоване) завдання :

- звіт за лабораторні заняття 1-3. (максимальна кількість балів – 50). Представлений матеріал лабораторних з № 1 по № 3 із врахуванням зауважень та побажань викладача, успішний захист дослідження;
- звіт за лабораторні заняття 4-6. (максимальна кількість балів – 50). Представлений матеріал лабораторних з № 4 по № 6 із врахуванням зауважень та побажань викладача, успішний захист дослідження.

**ПІДСУМКОВА ОЦІНКА ЗА ЗАЛІК
З КУРСУ «ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру (максимум 100 балів).

Варіанти отримання оцінки за залік

Варіант 1	<i>Якщо студент виконав усі обов'язкові види робіт та отримав позитивну підсумкову оцінку за модулі (60 балів і вище), то залік зараховується.</i> Оцінка за залік = Підсумкова оцінка за модулі
Варіант 2	<i>Якщо студент отримав негативну підсумкову оцінку за модулі (менше 60 балів), то він пише залікову роботу.</i> Оцінка за залік = Оцінка за залікову роботу

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
Початковий рівень знань «2» (рецептивно-продуктивний)	0-25 балів без права перескладання (для екзаменів та заліків)	Студент за допомогою викладача розпізнає визначення основних термінів на побутовому рівні, однослівно („так” чи „ні”) відповідає на конкретні запитання.	Студент намагається відповідати, однак потребує постійної консультації та контролю з боку викладача. За допомогою викладача намагається пояснити з наукової точки зору явища оточуючої дійсності.
	26-49 балів	Студент за допомогою викладача однослівно відповідає на запитання, відтворює незначну частку питання в тому вигляді і в тій послідовності, у якій воно було розглянуте на лекції або консультації.	Студент вміє при постійному контролі і допомозі викладача визначити тему, до якої стосується наведений приклад прояву психічної діяльності особистості.
	50-59 балів	Студент з помилками характеризує окремі поняття та явища психології. Володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Студент вміє при постійному контролі і допомозі викладача визначити тему та основні поняття, що пояснюють описане явище.
Середній рівень знань «3» (репродуктивний)	60-65 балів	Студент володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на продуктивному рівні: за допомогою викладача відтворює словами, близькими до тексту лекції, визначення основних термінів, принципів; частково відтворює текст підручника; у процесі відповіді допускає окремі відозміни навчальної інформації; ілюструє відповіді прикладами, що були наведені на консультації.	Студент вміє з допомогою викладача визначити тему та основні поняття, що пояснюють описане явище та навести приклади методів та методик для його дослідження.
	66-70 балів	Студент за допомогою викладача дає правильне	Студент вміє правильно перевести приклади

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
		визначення окремих понять з області етнопсихології; словесно описує явища та закономірності психічної діяльності людини, вказує на деякі їх властивості; відтворює всю тему або її основну частину, ілюструючи відповідь власними прикладами.	психічної діяльності з „побутової” мови на мову наукових понять те термінів, визначити тему, основні поняття та закономірності, що пояснюють описане явище, підібрати адекватні методи для його дослідження та описати їх результати.
	71-73 балів	Студент за допомогою викладача свідомо відтворює тему лекції, ілюструючи її власними прикладами; розкриває суть загальнопсихологічних процесів та явищ, допускаючи у відповідях незначні неточності; намагається співвіднести окремі психодіагностичні методики з їх груповими характеристиками; намагається застосувати окремі прийоми логічного мислення (порівняння, аналіз, висновок).	Студент вміє правильно перевести приклади психічної діяльності з „побутової” мови на мову наукових понять та термінів, визначити тему, основні поняття та закономірності, що пояснюють описане явище, підібрати адекватні методи для його дослідження зробити якісний аналіз результатів дослідження та частково узагальнити результати.
Достатній рівень знань «4» (конструктивно варіативний)	74-80 балів	Студент без помилок відтворює зміст питання, наводячи власні приклади; правильно розкриває суть психологічних понять.	Студент здатний дати психологічне пояснення прикладам загальнопсихологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення.
	81-85 балів	Студент володіє навчальною інформацією, вміє зіставляти, узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; аргументовано відповідає на поставлені запитання і намагається відстояти свою	Студент здатний дати психологічне пояснення прикладам загальнопсихологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати.

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
		точку зору.	Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення. При потребі звертаючись до викладача може визначити окремі шляхи корекції або розвитку описаного явища.
	86-89 балів	Студент вільно володіє вивченим обсягом навчального матеріалу, наводить аргументи на підтвердження своїх думок, використовуючи матеріали власних спостережень та проведених досліджень; може за допомогою викладача відповідати на питання, що потребують знання кількох тем.	Студент здатний дати психологічне пояснення прикладам загально-психологічних процесів та явищ, підібрати методи та провести дослідження, описати отримані результати. Самостійно навести приклади схожих явищ та дати їм узагальнююче пояснення. При потребі звертаючись до викладача може визначити окремі шляхи корекції або розвитку описаного явища. При виконанні завдання може поєднувати знання з кількох тем.
Високий рівень знань «5» (теоретичний)	90-93 балів	Студент вільно володіє темою, має ґрунтовні психологічні знання; вільно відповідає на запитання, що потребують знання кількох тем; оцінює окремі нові факти, явища; судження логічні й достатньо обґрунтовані; узагальнює і систематизує матеріал у межах навчальної теми; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності.	Студент виявляє початкові творчі здібності: уміє працювати зі спеціальною літературою (наукові журнали тощо); знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, які поставив викладач, свою відповідь ілюструє схемами, прикладами з життя; проводить самоперевірку виконаної роботи; може з неповним обґрунтуванням пояснити виконання завдань підвищеного

Рівень	Бали за 100-бальною системою	Критерії оцінювання відповіді	
		Теоретичні знання	Вміння
			(комбінованого) рівня.
	94-97 балів	Студент вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні психодіагностичні дослідження, висловлюючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності.	Використовує набуті знання в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує особисту життєву позицію, узгоджуючи її з загальнолюдськими цінностями.
Високий рівень знань «5» (творчий)	98-100 балів	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибоко розуміє суть психічних процесів та явищ; подає ідеї згідно з вивченим матеріалом, робить творчо обґрунтовані висновки; вміє аналізувати і систематизувати матеріали власних досліджень; визначає порядок особистої навчальної діяльності, самостійно оцінює її результати. Активно займається науково-дослідною роботою.	Студент самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання, формулювати психологічну проблему і визначати шляхи її розв'язання; вести дискусію з конкретного питання; проводити дослідження високої складності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ ЗА ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ

96-100 балів

- Процедура проведення дослідження дотримана. Дослідження проведене правильно, без помилок.
- Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником.
- Є протокол дослідження (при потребі), заповнений власноруч дослідником. Протокол дослідження детальний, у ньому описано усі необхідні показники.
- Вказана інформація про досліджуваного.
- Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками.
- Зроблено якісний аналіз усіх показників. Аналіз детальний та послідовний.
- Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, описуються можливі причини такого результату, зазначаються типологічні

	<p>особливості.</p> <ul style="list-style-type: none"> Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Наведено приклади конкретних технік або завдань, які можуть бути використані. Звіт написаний стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів. Звіт оформлений відповідно до вимог. Звіт здано на лабораторному занятті.
91-95 балів	<ul style="list-style-type: none"> Процедура проведення дослідження дотримана. Дослідження проведене правильно, без помилок. Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. Є протокол дослідження (при потребі), заповнений власноруч дослідником. Протокол дослідження детальний, у ньому описано усі необхідні показники. Вказана інформація про досліджуваного. Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. Зроблено якісний аналіз усіх показників. Аналіз детальний та послідовний. Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, описуються можливі причини такого результату, зазначаються типологічні особливості. Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Звіт написаний стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів. Звіт оформлений відповідно до вимог. Звіт здано на лабораторному занятті.
85-90 балів	<ul style="list-style-type: none"> Процедура проведення дослідження дотримана. Дослідження проведене правильно, без помилок. Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. Є протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. Вказана інформація про досліджуваного. Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. Зроблено якісний аналіз усіх показників. Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, зазначаються типологічні особливості. Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Звіт написаний стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів. Звіт оформлений відповідно до вимог. Звіт здано на лабораторному занятті.

75-84 бали	<ul style="list-style-type: none"> • Процедура проведення дослідження дотримана. Є незначні помилки у процедурі проведення дослідження, які не вплинули на результати. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Зроблено якісний аналіз усіх показників. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, зазначаються типологічні особливості. • Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. • У звіті є незначні стилістичні та граматичні помилки, використано професійні терміни. • Звіт оформлений відповідно до вимог. • Звіт здано на лабораторному занятті.
71-74 бали	<ul style="list-style-type: none"> • Процедура проведення дослідження дотримана. Є помилки у процедурі проведення дослідження, які не вплинули на результати. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є поверховий протокол дослідження (при потребі), заповнений власноруч дослідником. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Якісний аналіз показників поверховий. • Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища. • Є загальні рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. • У звіті є незначні стилістичні та граматичні помилки. • Звіт оформлений відповідно до вимог. • Звіт здано на лабораторному занятті.
61-70 балів	<ul style="list-style-type: none"> • Процедура проведення дослідження дотримана. Є помилки у процедурі проведення дослідження, які не вплинули на результати. • Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. • Є поверховий протокол дослідження (при потребі), заповнений власноруч дослідником. • Вказана інформація про досліджуваного. • Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. • Якісний аналіз показників поверховий. • Зроблено інтерпретацію результатів, яка є повторенням якісного аналізу. • У звіті є незначні стилістичні та граматичні помилки. • Звіт оформлений відповідно до вимог. • Звіт здано на лабораторному занятті.
0-60 балів	Є помилки у процедурі проведення, які вплинули на результат дослідження.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПМР ТА ЗАЛІКОВОЇ РОБОТИ

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тестове	1 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
	0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
<i>Максимальна кількість балів</i>	20 балів	
Теоретичне	0-9 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	10-16 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	17-23 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	24-30 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
<i>Максимальна кількість балів</i>	30 балів	
Професійно-орієнтоване	50-46 балів	<ul style="list-style-type: none"> Процедура проведення дослідження дотримана. Дослідження проведене правильно, без помилок. Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. Є протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. Протокол дослідження детальний, у ньому описано усі необхідні показники. Вказана інформація про досліджуваного. Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. Зроблено якісний аналіз усіх показників. Аналіз детальний та послідовний. Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, описуються можливі причини такого результату, зазначаються типологічні особливості. Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Наведено приклади конкретних технік або завдань, які можуть бути використані. Робота написана стилістично та граматично

		правильно з використанням професійних термінів.
	45-38 бали	<ul style="list-style-type: none"> Процедура проведення дослідження дотримана, дослідження проведене правильно, без помилок. Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. Є протокол дослідження, заповнений власноруч дослідником. Вказана інформація про досліджуваного. Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. Зроблено якісний аналіз усіх показників. Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, зазначаються типологічні особливості. Є рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Звіт написаний стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	30-37 балів	<ul style="list-style-type: none"> Процедура проведення дослідження дотримана. Є помилки у процедурі проведення дослідження, які не вплинули на результати. Є бланк відповідей, заповнений власноруч досліджуваним або дослідником. Є поверховий протокол дослідження (при потребі), заповнений власноруч дослідником. Вказана інформація про досліджуваного. Кількісна обробка результатів виконана правильно та за усіма показниками. Якісний аналіз показників поверховий. Зроблено інтерпретацію результатів. Інтерпретація містить узагальнену характеристику досліджуваного явища. Є загальні рекомендації щодо проведення консультативної або корекційної роботи. У звіті є незначні стилістичні та граматичні помилки.
	0-29 балів	Є помилки у процедурі проведення дослідження, які вплинули на результат.
Максимальна кількість балів	50 балів	
Всього	100 балів	

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Список основної літератури

- Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 281 – 318.
- Власова О.І. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2005. – 400 с.
- Музика О. Л. Професійно-орієнтовані завдання у системі підготовки студентів-психологів // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. (Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 1.4/17-Г-3165 від 28.09.2010 року) – 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010.
- Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості : [монографія] / Р.О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін.; [за ред. Р. О. Семенової]. — К.-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. — 228 с.
- Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О.Л. Музики. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 146 с.
- Савчин М.В. Педагогічна психологія: навчальний посібник / М. В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007 – 424 с.
- Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 168 с.
- Сівак С. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. – Тернопіль: Підручники і посібник, 2002. – 72 с.
- Степанов О.М. Педагогічна психологія: навч. посіб. / О. М. Степанов. - К. : Академвидав, 2011. - 413 с.

2. Фальковська Л.М. Особливості роботи над професійно-орієнтованим завданням з курсу «Педагогічна психологія». // Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. (Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 1.4/17-Г-3165 від 28.09.2010 року) – 3-тє вид., перероб. і доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010.

Список додаткової літератури

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни. – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
2. Бойко В.В. Энергия эмоций в общении: взгляд на себя и на других. М., 1996.
3. Борисова Е.М., Логинова Г.П. Индивидуальность и профессия. – М.: Знание, 1991. – 80 с.
4. Братусь Б.С. Аномалии личности. – М.: Мысль, 1988. – 301с
5. Воликова Т.В. Учитель и семья. – М.: Просвещение, 1979. – 128 с.
6. Возрастная и педагогическая психология. Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов /Под. ред. А.В. Петровского. – М.: Просвещение, 1973. – С. 5 – 19.
7. Возрастная и педагогическая психология: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов /Под ред. М.В. Гамезо и др. – М.: Просвещение, 1984. – С. 10 – 13, 27 – 46.
8. Грехнев В.С. Культура педагогического общения. – М.: Просвещение, 1990. – 144с.
9. Заброцький М. М. Педагогічна психологія : курс лекцій для студ. вищ. навч. закл. / М. М. Заброцький ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. - К. : МАУП, 2000. - 99 с.
10. Заброцький М.М. Педагогічна психологія: Курс лекцій. К.: МАУП, 2000. – 100с. – Бібліогр. укінці тем.
11. Казанская В.Г. Педагогическая психология. СПб.: Питер, 2005. – 366 с.: ил. – (Серия «Краткий курс».
12. Крутецкий В.А. Основы педагогической психологии. – М., «Просвещение», 1972. – 255с.
13. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія : курс лекцій. - К. : Центр навч. л-ри, 2005. - 125 с.
14. Логвинов И.Н., Сарычев С.В., Силаков А.С. Педагогическая психология в схемах и комментариях: Учебное пособие. _ СПб.: Питер, 2005. – 221 с.:ил.
15. Мышление учителя (личностные механизмы и понятийный аппарат) / Под ред. Ю.Н. Кулюткина., Г.С. Сухобской. – М.: Педагогика, 1990. – 104 с.
16. Орел В.Е. Феномен "выгорания" в зарубежной психологии: эмпирические исследования // Журнал практической психологии и психоанализа. – 2001. - №3.
17. Педагогічна психологія: Навч. посібник/ За ред. Л.Н. Проколієнко, Д.Ф. Ніколенка. – К.: Вища шк., 1991. – С. 9 – 20.
18. Пиляева С.В., Андреев Н.В. Личностное и профессиональное развитие в период зрелости // Вопросы психологии. – 1998. - №2. – С.3-10.
19. Психологический словарь /Под ред. В.В. Давыдова, А.В. Запорожца, Б.Ф. Ломова и др. – М.: Педагогика, 1983. – 448 с.
20. Психология труда и личности учителя / Под ред. А.И. Щербакова. – Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1976. – 136 с.
21. Психология. Словарь /Под общ. Ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
22. Психологія навчання /За ред. Б.Ф.Баєва. – К.: Рад. шк., 1972. – С. 125 – 135.
23. Психолого-педагогическая диагностика личности будущего учителя в системе профессиональной ориентации / Под ред. В.Ф. Моргун. – К.: РУМК, 1990. – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://lib.iitta.gov.ua/8519/1/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%94%20%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5.pdf>
2. http://elib.gnpbu.ru/text/krutetskiy_osnovy-pedagogicheskoy-psiologii_1972/go,72;fs,1/
3. <http://eprints.zu.edu.ua/21177/1/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
4. <http://eprints.zu.edu.ua/21434/1/%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>
5. <http://eprints.zu.edu.ua/2799/1/monographiya.pdf>
6. http://lib.iitta.gov.ua/704520/1/Muzyka_O_L_RZSUNT.pdf
7. <http://lib.iitta.gov.ua/9932/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A2015.pdf>
8. <http://psychlib.ru/mgppu/APp-2006/APp-208.htm#n1>
9. <http://psylib.kiev.ua/>
10. http://www.center-nlp.ru/library/s55/nlp/jurkevich.html?current_book_page=all
11. https://pidruchniki.com/16640912/psihologiya/neuspishnist_prichini_zapobigannya#84
12. https://psyjournals.ru/files/33829/psyedu_ru_2010_5_Yurkiewich.pdf
13. <https://rmc.trost.net.ua/wp-content/uploads/2016/02/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96-%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.-%D0%9F%D0%84%D0%A5%D0%9E%D0%A2%D0%90.pdf>
14. https://stud.com.ua/76520/psihologiya/pedagogichna_psihologiya
15. <https://studfile.net/preview/3539206/>
16. https://studref.com/426605/psihologiya/sotsialnaya_psihologiya_obrazovaniya
17. <http://eprints.zu.edu.ua/21177/1/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>

ДОДАТКИ

Додаток 1

АЛГОРИТМ РОБОТИ НАД ЗАВДАННЯМ ЛАБОРАТОРНОЇ РОБОТИ

I. ЕТАП ПЕРВИННОГО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ

Порядок дій	Критерії оцінювання та спосіб презентації*				
1.1. Категоріально-термінологічне довізнання проблеми, з якою звернулися до психолога (уточнення проблеми, її переформулювання з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів)	<p>Діалогічне формулювання проблеми з дотриманням принципу поваги до людини, яка звернулася за психологічною допомогою. Використання базових категорій, понять та термінів, необхідних для подальшої роботи з проблемою. Доступність переформульованої проблеми для сприймання людини, що звернулася за допомогою.</p> <p><i>Опис роботи із проблемою у формі діалогу.</i></p>				
1.2. Формування реалістичних очікувань у людини, яка звернулася за допомогою та визначення напрямків практичної роботи психолога	<p>Виокремлення тих моментів у проблемі, які відносяться та не відносяться до компетенції психолога. Аргументованість вибору напрямку практичної роботи психолога (психодіагностична, консультативна, корекційно-розвивальна, просвітницько-профілактична та інші види робіт). Конкретність очікувань від роботи психолога.</p> <p><i>Опис меж компетенції психолога.</i></p> <table border="1"> <tr> <td><i>Напрямок практичної роботи</i></td><td><i>Обґрунтування</i></td></tr> <tr> <td> </td><td> </td></tr> </table> <p><i>Перелік очікуваних результатів від роботи психолога.</i></p>	<i>Напрямок практичної роботи</i>	<i>Обґрунтування</i>		
<i>Напрямок практичної роботи</i>	<i>Обґрунтування</i>				

II. ПЛАНОВО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

2.1. Аналіз власного досвіду виконання подібних завдань при вивченні навчальних дисциплін та проходженні практик	Повнота переліку навчальних дисциплін, модулів та тем, завдань практик, де виконувалися аналогічні або близькі за змістом завдання.		
	Дисципліна	Модуль	Тема
			Зміст питань
	Назва практики		Зміст завдань
2.2. Підбір і аналіз літератури та формулювання припущень про причини виникнення проблеми	Наявність всіх видів джерел (довідкова література, монографії, вузькоспеціалізовані статті). Використання електронних каталогів, Internet-ресурсів. Правильність бібліографічного опису. Зазначення основних тез, ідей з конкретних книг чи статей, що дозволяють глибше зрозуміти проблему. Обґрунтованість припущень щодо причин проблеми.		
	Бібліографічний опис джерела		Основні ідеї та тези, що стосуються проблеми
	Опис припущень щодо причин виникнення проблеми.		
	Пам'ятайте, що посилання виключно на підручники та конспекти лекцій свідчить про низький фаховий рівень психолога.		
2.3. Консультація з фахівцями (в першу чергу це спеціалісти з окремих дотичних до психології галузей (соціологія, психіатрія, педіатрія, дефектологія, правознавство тощо), а також психологи – визнані авторитети в окремих аспектах вашої проблеми)	Аргументоване обґрунтування потреби у консультації фахівця. Визначення фахівців, до яких можна звернутися за консультацією. Повнота переліку та правильність питань для консультації.		
	Фахівець	Обґрунтування необхідності консультації	Перелік питань
	Пам'ятайте, що з учителями, шкільними психологами, працівниками установ та іншими поінформованими особами ви можете просто радитися або уточнювати окремі аспекти проблеми. Консультуватися можна лише з тими, чиї професійні знання апіорі глибші за ваші.		
2.4. Складання розгорнутого плану виконання завдання, підбір методів та аналіз ресурсів	Повнота плану, наявність всіх необхідних етапів. Відповідність методів задачам, що стоять перед психологом на кожному з етапів. Перелік необхідних матеріалів.		
	Етап роботи	Методи та процедури	Необхідні ресурси
2.5. Передбачення проблемних моментів (нерозуміння клієнтом причин проблеми, орієнтація клієнта на	Відповідність виділених проблемних моментів специфіці завдання. Глибина аналізу можливих причин проблемних ситуацій.		

Методичні рекомендації до навчальної дисципліни “Педагогічна психологія”
для студентів спеціальності 053 “Психологія” соціально-психологічного факультету

швидкий результат, перекладання на психолога відповідальності за вирішення проблеми, провокативна поведінка клієнта (провокація агресії, подвійних стосунків, порушення закону тощо), інші проблемні моменти)		Продуманість варіантів уникнення проблемних моментів.												
		Проблемні моменти				Причини виникнення				Шляхи уникнення				
		Пам'ятайте, що відсутність літератури (те, що ви її не знайшли) чи брак часу (те, що ви не змогли його спланувати) не є проблемними моментами, які стосуються ПОЗ. Професійне життя завжди багатше за навчання, а тому фраза на зразок «ми такого не вчили» також є проблемним моментом, який ПОЗ не стосується.												
2.6. Підготовка матеріалів, необхідних для виконання завдання (структура первинного інтерв'ю, бланки методик, стимульний матеріал, корекційна програма, програма тренінгу, робочі альбоми для ведучого та учасників тренінгу, інші матеріали)		Повнота та якість матеріалів, їх відповідність задачам, що стоять перед психологом. Представлення матеріалів.												
III. ЕТАП ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ														
3.1. Збір емпіричних даних (діагностичне дослідження, експеримент, біографічне дослідження, психосемантичне дослідження, первинне діагностичне інтерв'ю, інші способи дослідження проблеми)		Правильність збору емпіричних даних з використанням обов'язкової методики. Обґрунтованість вибору додаткової методики (якщо такий вибір був). Якість структурування та презентації зібраних матеріалів. Обґрунтування вибору додаткової методики (якщо такий був). Текстове, табличне, графічне представлення отриманих даних.												
3.2. Аналіз та інтерпретація отриманих даних		Правильність вибору методів якісного (класифікація, опис окремих випадків, схематизація, типологізація тощо) та кількісного аналізу (описові статистики, кореляційний аналіз, методи статистичного висновку, методи багатовимірної статистики). Відповідність емпіричних даних та зроблених висновків. Глибина та повнота аналізу та інтерпретації отриманих даних. Аналіз та інтерпретація отриманих даних.												
3.3. Надання психологічної допомоги* (консультативна бесіда, психотерапевтична робота, тренінгове заняття, розвиваюче заняття, навчаючий експеримент, інші ситуації практичної роботи)		Правильність застосування психологічних технік та методик з дотриманням конкретних вимог, обґрунтованих та описаних їх авторами. Обґрунтованість вибору додаткових технік та методик (якщо такий вибір був). Дотримання принципів професійної етики. Обґрунтування вибору додаткової техніки або процедури (якщо такий був). Опис процесу надання допомоги.												
IV. ЗВІТНО-ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП														
4.1. Представлення результатів людині, яка звернулася із запитом (висновок за результатами дослідження, підсумкова консультативна бесіда, звіт за результатами тренінгової роботи, виступ на батьківських зборах, перед виробничим колективом, інші варіанти представлення результатів)		Правильність та обґрунтованість висновків. Якість оформлення звіту, повідомлення, діагностичного висновку тощо. Узгодження очікувань (пункт 1.2.) і отриманих результатів. Діалогічне представлення результатів роботи замовнику чи клієнту з використанням табличних, графічних, відео матеріалів тощо.												
V. ЕТАП САМОАНАЛІЗУ ТА ГРУПОВОЇ РЕФЛЕКСІЇ														
Навчально-професійні вміння	Складові навчально-професійних умінь (субуміння, дії та операції)	Самооцінка навчально-професійних умінь	Як референтні особи оцінили б мої вміння					Оцінка групи	Професійно-важливі якості (властивості особистості)	Самооцінка професійно-важливих якостей	Як референтні особи оцінили б мої професійно-важливі якості			Оцінка групи
			викладач	одногрупник			викладач				одногрупник		інша особа	
				+	-						+	-		
Проводити категоріально-термінологічне до визначення	володіння категоріально-термінологічним апаратом								теоретично-професійне мислення					
	мовленнєві та інтерпретаційні вміння								чутливість					
	вміння вести діалог								комунікабельність					
	спонукати клієнта до								толерантність					

* пункт може бути пропущений з огляду на особливості завдання

	рефлексії															
	доступно пояснювати психологічні терміни								антиципація							
	підтримувати зворотній зв'язок								неупередженість							
	виокремлювати конкретну психологічну проблему з клієнтського запиту															
Формувати реалістичні очікування	аналізувати очікування клієнта на предмет реалістичності								професійна інтуїція							
	вміння пояснити клієнту межі власної професійної компетенції								комунікабельність							
	визначати здатність клієнта об'єктивно оцінювати свій стан								діалогічність							
	визначати міру участі клієнта у роботі над проблемою								переконливість							
	окреслювати межі очікувань та відповідальності клієнта і психолога								принциповість							
Визначити напрямки майбутньої практичної роботи	визначати власні можливості і вміння для вирішення проблеми								професійна компетентність							
	співвідносити клієнтський запит з напрямками практичної роботи								адекватна професійна самооцінка							
	аналізувати ресурсні можливості клієнта								прагматизм							
Аналізувати власний досвід подібної роботи	актуалізовувати власний професійно важливий досвід								системність мислення							
	визначати дотичні до проблеми теми та модулі з вивчених дисциплін								професійна рефлексія							
	виокремлювати раніше сформовані вміння, необхідні для виконання завдання								уважність до власного досвіду							
									скрупольозність							
Підбирати та аналізувати літературу	працювати з електронними та паперовими каталогами								педантичність							
	користуватися пошуковими Інтернет-системами								грамотність							
	стисло виокремлювати головні ідеї з опрацьованих джерел								аналітичність мислення							
	аналізувати проблему з точки зору теоретичних та прикладних аспектів								системність мислення							
	оцінювати джерела з точки зору їх наукової та прикладної цінності								ерудованість							
	правильно оформлювати бібліографію та посилання															
Формулювати припущення про причини виникнення проблеми	зіставляти опрацьований матеріал з проблемою клієнта								когнітивна складність							
	зіставляти ймовірні причини проблеми з конкретною ситуацією								професійна увага							
	вибрати найімовірніші причини виникнення проблеми								раціональність							
									логічність мислення							

Методичні рекомендації до навчальної дисципліни "Педагогічна психологія"
для студентів спеціальності 053 "Психологія" соціально-психологічного факультету

Планувати та проводити консультації з фахівцями	визначати коло питань, вирішення яких потребує вузькоспеціалізованих знань							готовність вчитися							
	визначати коло фахівців, які можуть надати потрібну консультацію							адекватна професійна самооцінка							
	встановлювати та підтримувати професійні контакти з фахівцями							готовність до співпраці							
								тактовність							
Складати розгорнутий план виконання завдання	визначати етапність роботи та логічну послідовність її виконання							прогностичність							
	формулювати завдання та підзавдання на кожному з етапів роботи							системність мислення							
	прогнозувати результат кожного з етапів роботи							далекоглядність							
	вносити корективи (при потребі) в робочі гіпотези							реалістичність							
Підбирати методи та аналізувати ресурси	обирати методи, які можуть бути використані для виконання завдання							компетентність							
	оцінювати власну готовність використовувати обрані методи							ретельність							
	конструювати комплексну методику на основі обраних методів, вправ, технік..							прогностичне мислення							
	дотримуватись авторських прав							вимогливість до себе							
Передбачати проблемні моменти	відносити запит клієнта до певного класу проблем							критичність мислення							
	розрізняти текст і підтекст клієнтського запиту							винахідливість							
	реалістично оцінювати поточну ситуацію професійної взаємодії							ситуаційна гнучкість							
	прогнозувати і попереджувати розвиток конфліктних стосунків							самоконтроль							
	створювати реалістичний психологічний портрет клієнта														
Готувати необхідні матеріали	використовувати ПК для підготовки стимульних та аналітичних матеріалів							дисциплінованість							
	користуватися заздалегідь підготовленими базами психологічних методик							грамотність							
	перевіряти матеріали за критеріями грамотності та естетичності							акуратність							
Збирати емпіричні дані	створювати робочу атмосферу							спостережливість							
	організовувати взаємодію з клієнтом відповідно до ситуації збору даних							пунктуальність							
	давати чіткі інструкції							акуратність							
	використовувати відповідні способи фіксації даних (протоколи, відеозаписи..)							об'єктивність							
	систематизувати емпіричні дані							цілеспрямованість							

Кафедра соціальної та практичної психології
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Аналізувати та інтерпретувати отримані дані	використовувати кількісні методи аналізу даних						синтетичність мислення							
	користуватися комп'ютерними статистичними програмами						зібраність							
	робити якісний аналіз отриманих даних (типологізація, психологічна казуїстика)						педантичність							
	тлумачити отримані дані, застосовуючи методи інтерпретації						наукова чесність							
	робити психологічні прогнози						правдивість							
Надавати психологічну допомогу	визначати мету психологічної допомоги та зіставляти її з очікуваннями клієнта						відповідальність							
	спонукати клієнта до використання особистісних ресурсів						тактовність							
	володіти обов'язковим мінімальним набором психологічних вправ та технік						конгруентність							
	використовувати апробовані техніки надання психологічної допомоги						емоційна стійкість							
							пластичність							
Представляти результати роботи	представляти результати дослідження за допомогою Power Point, Excel тощо						толерантність							
	оцінювати рівень розуміння клієнтом інформації						оперативність							
	коректно повідомляти результати роботи						впевненість							
	наголошувати на важливій для розв'язання проблеми інформації						відповідальність							
	порівнювати та узгоджувати результати роботи з очікуваннями						тактовність							
	розробляти з клієнтом програму подальших дій, в тому числі й з саморозвитку													

ЗМІСТ

Вступ	3
Опис навчальної дисципліни.....	6
Структура навчальної дисципліни.....	7
Рекомендації до організації самостійної роботи	10
Модуль 1.	13
<i>Розподіл навчального часу за темами.....</i>	13
<i>Умови отримання оцінки за Модуль 1.....</i>	13
<i>Лекційний курс.....</i>	14
<i>Практичний курс.....</i>	16
<i>Лабораторні заняття.....</i>	21
<i>Тема для самостійного опрацювання.....</i>	29
Модуль 2.	30
<i>Розподіл навчального часу за темами.....</i>	30
<i>Умови отримання оцінки за Модуль 2.....</i>	30
<i>Лекційний курс.....</i>	31
<i>Практичний курс.....</i>	33
<i>Тема для самостійного опрацювання.....</i>	40
Вимоги та завдання до ПМР №1	43
Модуль 3.	45
<i>Розподіл навчального часу за темами.....</i>	45
<i>Умови отримання оцінки за Модуль 3.....</i>	45
<i>Лекційний курс.....</i>	46
<i>Практичний курс.....</i>	48
<i>Тема для самостійного опрацювання.....</i>	53
Модуль 4.	55
<i>Розподіл навчального часу за темами.....</i>	55
<i>Умови отримання оцінки за Модуль 4.....</i>	55
<i>Лекційний курс.....</i>	56
<i>Лабораторні заняття.....</i>	58
<i>Тема для самостійного опрацювання.....</i>	66

Модуль 5.	68
<i>Розподіл навчального часу за темами.....</i>	68
<i>Умови отримання оцінки за Модуль 5.....</i>	68
<i>Лекційний курс.....</i>	69
<i>Практичний курс.....</i>	70
<i>Тема для самостійного опрацювання.....</i>	74
Вимоги та завдання до ПМР №2.....	77
Вимоги та завдання до заліку.....	79
Підсумкова оцінка за залік з курсу «Педагогічна психологія»	81
Критерії оцінювання.....	82
<i>Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.....</i>	82
<i>Критерії оцінювання звіту за лабораторне заняття.....</i>	85
<i>Критерії оцінювання ПМР та залікової роботи.....</i>	89
<i>Шкала оцінювання: національна та ECTS.....</i>	90
Література до навчальної дисципліни.....	90
Алгоритм роботи над професійно-орієнтованим завданням з психології.....	93